

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านหนองแวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะกล่าวถึงตามลำดับต่อไปนี้

1. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. มาตรฐานการศึกษา
 - 2.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - 2.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การวิจัยและพัฒนา
 - 3.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)
 - 3.2 การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management, TQM)
4. บริบทของโรงเรียนบ้านหนองแวง
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 7) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การประเมินผล และการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2546 : 19) ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียนที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต หรือทุกระดับชั้นเรียน

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2548 : 11) การประกันคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมินผลและติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐาน

การศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546 : ก) การประกันคุณภาพภายใน คือ กระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549 : 3) มีความเห็นว่าเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน หลักการ กระบวนการ และระบบการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจ (Assure) ได้ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและที่สังคมต้องการ

หลักการและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

หลักการในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มี 3 ประการคือ

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหาร รวมถึงการตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดตั้งอำนวยการความสะดวก และให้อิสระแก่ผู้สอน ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงตนเอง รับผิดชอบ และจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และสังคมมากที่สุด

2. การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) โดยให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของโรงเรียนทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยรวม

3. การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) โดยสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกำหนดเป้าหมาย (Goals) และจุดเน้นที่ต้องการ (Focus Areas) แล้วร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เลือกลยุทธ์ การพัฒนาให้เหมาะสมและสามารถทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สถานศึกษาจะต้องประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาตลอดจนแผนพัฒนา

สถานศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ ทั้งเพื่อเป็นสัญญาประชาคม และเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

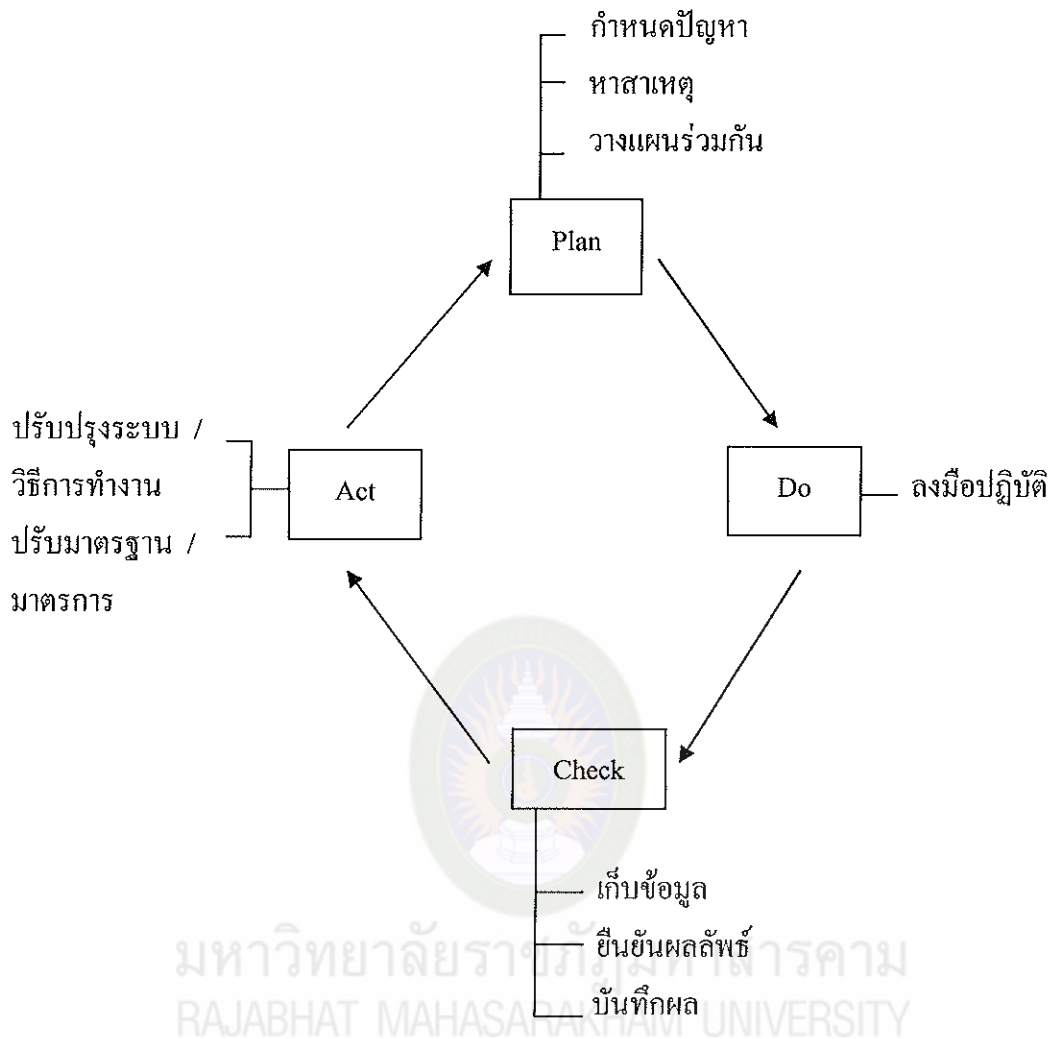
ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษามีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์กัน

3 ประการ คือ

1. การพัฒนาคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ หัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ คือ การสร้างจิตสำนึกให้ ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นของการทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานอย่างเป็นระบบ และทุกคนต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง จัดทำข้อมูลสารสนเทศในส่วนที่รับผิดชอบใช้ข้อมูลสารสนเทศนั้นให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนางานเป็นประจำ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานที่กำหนดนั้น ต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) ทุกกิจกรรม / โครงการ / งานมีเป้าหมายเดียวกัน คือ ยกระดับคุณภาพผู้เรียนทุกด้าน มีการพัฒนาด้านปัจจัยให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรรหาให้เพียงพอ ดูแลรักษาให้ใช้ได้อยู่เสมอและปลอดภัยในการใช้ ประการสำคัญต้องมีระบบกลไกการปฏิบัติงานตามแผน รวมทั้งติดตามกำกับกับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตามวงจร ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตามวงจร

(ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 4)

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ เป็นการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน กำกับติดตามความก้าวหน้า และยืนยันการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด โดยการติดตามตรวจสอบคุณภาพ สามารถดำเนินงานในแต่ละระดับ ได้ดังนี้

2.1 การติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยสถานศึกษา ตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงาน / โครงการ ตลอดปี การศึกษา ทั้งด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดทำเป็นระบบข้อมูล

สารสนเทศที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาได้ทันที่ และเป็นข้อมูล สำหรับประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาได้

2.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบสถานศึกษา เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือ ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพ ไปสู่เป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ สถานศึกษาทุกแห่งควรได้รับการติดตามตรวจสอบคุณภาพจากเขตพื้นที่การศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 ปี สำหรับสถานศึกษาใดที่มีความเข้มแข็งก็ส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยกย่องสถานศึกษาที่มีรูปแบบการพัฒนาที่ดีให้เป็นตัวอย่างแก่สถานศึกษาอื่น ๆ ส่วนสถานศึกษา ที่มีคุณภาพผู้เรียนต่ำอันเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ เขตพื้นที่ควรตั้งคณะทำงานเข้าไปช่วยเหลือ สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ เขตพื้นที่การศึกษาต้องทำ รายงานติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน เพื่อทราบด้วย

2.3 การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมระดับประเทศ โดยหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กำหนดมาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพสถานศึกษาให้บริหารและจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่

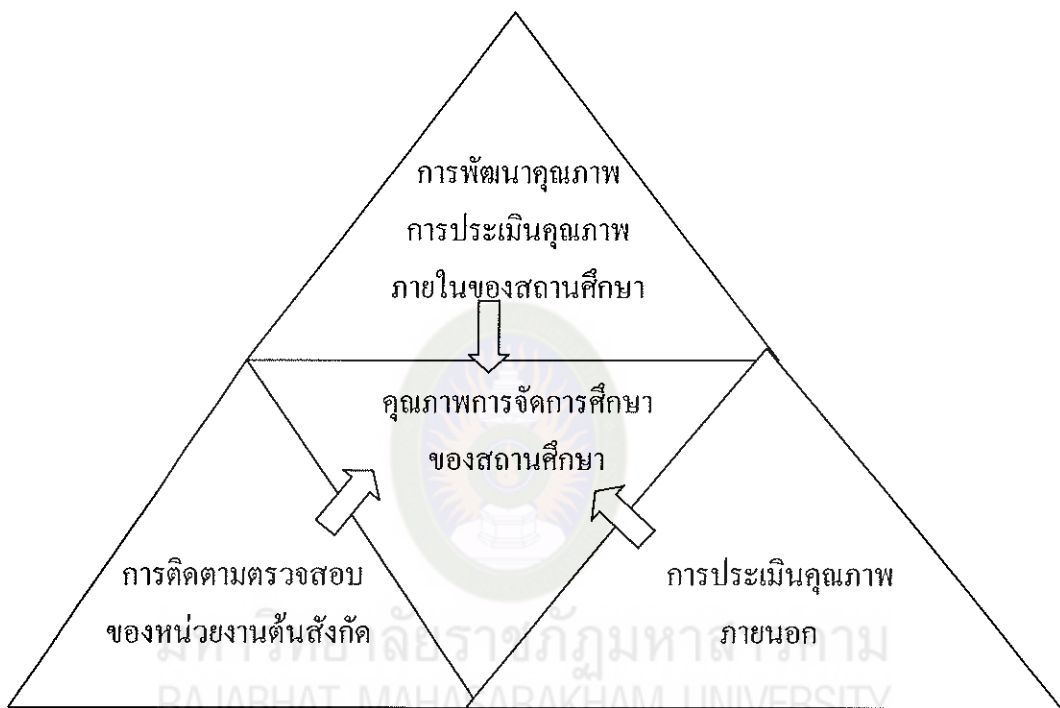
3. การประเมินและรับรองคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบผล การจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

3.1 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จากการติดตามตรวจสอบ คุณภาพของสถานศึกษา ควรมีการนำข้อมูลสารสนเทศมาประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนด จัดทำเป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และรายงานต่อ สาธารณชน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา การประเมินในส่วนนี้เป็น การประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็น องค์กรมหาชน ทำหน้าที่ประเมินในภาพรวม จะนำเสนอรัฐบาลเพื่อนำไปใช้ในการพิจารณา

จัดสรรงบประมาณ การกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้ทัดเทียมกับนานาชาติในประเทศไทย

การดำเนินการทั้ง 3 ประการ เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการติดตามตรวจสอบคุณภาพ สามารถดำเนินการได้ทั้งในส่วนการพัฒนาคุณภาพและการประเมินคุณภาพ ดังแผนภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
(ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 6)

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากมาตรฐาน 47 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดว่า ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวงนั้นได้นำไปสู่การจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2546 และมีการปรับปรุงใหม่โดยรวมระบบการประกันคุณภาพภายในองค์กรหลักที่รับผิดชอบการศึกษาในแต่ละระดับ และระบบการประกันคุณภาพภายนอกเข้าด้วยกัน โดยในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น

ระบุว่าให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 8 ประการ ดังนี้ (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 6)

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเอง และบริหารหลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น รัฐจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็น ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นใน สถานศึกษาทุกแห่งและใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การ ตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติ มี 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้

จากมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ได้นำสู่การปฏิบัติให้เกิดผล เพื่อยกระดับการศึกษาของประเทศให้เกิดประโยชน์กับ ประชาชนไทยทุกคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยนำมาจัดทำ เป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ประกาศให้สถานศึกษาที่ เปิดสอนในระดับดังกล่าวใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนา เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2548

สถานศึกษาต้องนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยที่ประกาศไว้นี้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม เขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาเองอาจต้องการเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเฉพาะเจาะจง ตามบริบทและความต้องการของท้องถิ่นอีกก็ได้ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาโดยกำหนดให้เหมาะสมและครอบคลุมสาระการเรียนรู้และ ศักยภาพของผู้เรียน สถานศึกษาและท้องถิ่น

2. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนางานและการ สร้างระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง ควรมี คณะทำงานทำหน้าที่วางแผนติดตามตรวจสอบคุณภาพและจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาประจำปีของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนบุคลากรจากหลายฝ่าย

มาร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมติดตามตรวจสอบ เก็บข้อมูล ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนครูน้อยมากควรร่วมกันวางแผนจัดระบบการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ทำให้ได้ตามแผนที่วางไว้ เพื่อไม่ให้สะสมจนทำให้ไม่สำเร็จเมื่อสิ้นปีการศึกษา สำหรับการจัดระบบสารสนเทศนั้น สถานศึกษาย่อมทราบว่ามีอยู่มากมายเช่น ข้อมูล ผู้เรียน ครู และบุคลากร ข้อมูลอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลการพัฒนาบุคลากร ข้อมูลทรัพยากร ข้อมูลงบประมาณ ฯลฯ สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศเป็นหมวดหมู่ให้ครอบคลุมและข้อมูลมีความสมบูรณ์ ค้นได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว มีการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ การจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศอาจแบ่งเป็นด้านก็ได้ เช่นด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพการบริหาร และการจัดการ และคุณภาพพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือจะจัดโดยวิธีอื่นที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมก็ได้

3. การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา ในการจัดทำแผนดังกล่าวนี้ สถานศึกษาต้องคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และนำสู่การปฏิบัติได้จริง แผนพัฒนาสถานศึกษาที่ดีควรคำนึงถึงวิธีการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ คือ (สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 8)

3.1 มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบ

และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว

3.2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนา และสภาพ

ความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจนเป็นรูปธรรม

3.3 กำหนดวิธีการดำเนินงาน โดยอาศัยหลักวิชา หรือผลการวิจัย

หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ครอบคลุมพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน / การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

3.4 เสาะหาและประสานสัมพันธ์กับแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุน

สนับสนุนทางวิชาการได้ และระบุไว้ในแผนไว้ให้ชัดเจน

3.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้ง

ผู้เรียน รับผิดชอบ และดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของ บิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคลากรภายในชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

3.7 กำหนดการใช้งบประมาณ และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและการนำผลไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

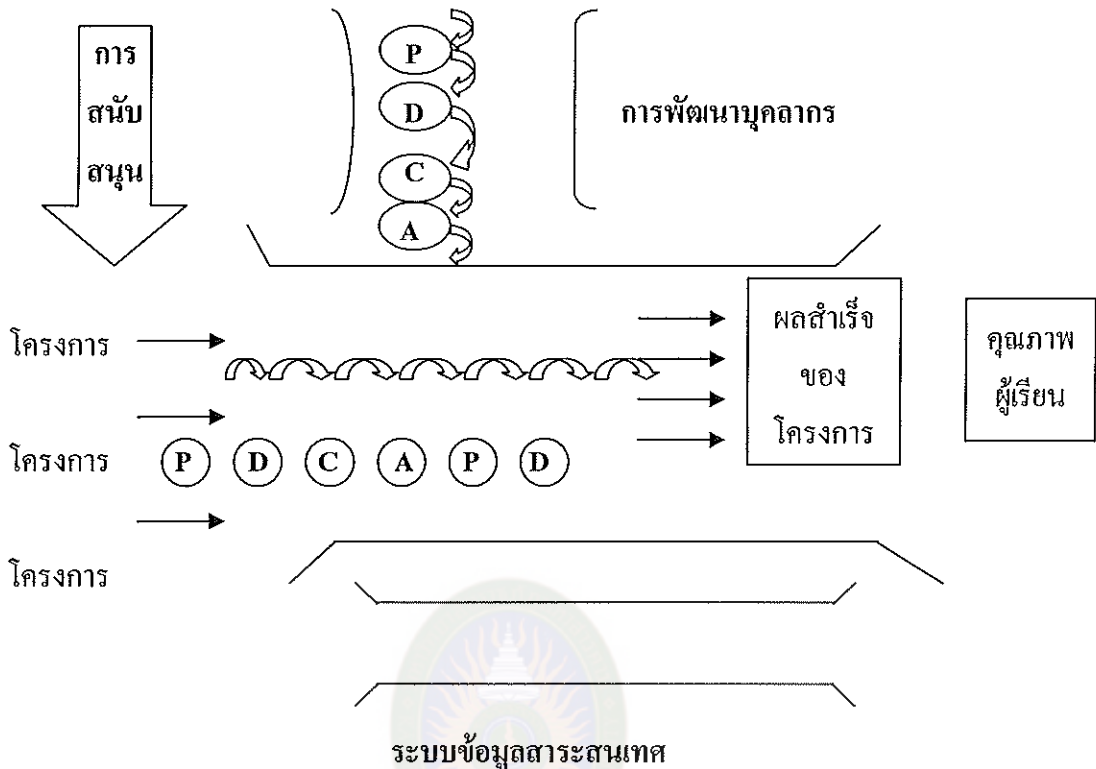
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา

ในการพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีโครงการ / กิจกรรม ที่ต้องดำเนินให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดผลสำเร็จตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของโครงการการดำเนินงานตามแผนนั้น สถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการ ที่จะทำให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

ตัวอย่างเทคนิคการบริหารและการจัดการที่ใช้แล้วประสบผลสำเร็จ

4.1 วงจรการพัฒนาคุณภาพ PDCA ของเดมिंग (Deming Cycle) เป็นเทคนิคที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ นิยมใช้กันแพร่หลาย เพราะเป็นกระบวนการที่มีการตรวจสอบตนเอง อยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ขั้นการวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามหรือขั้นตอนการวางไว้ (Do) การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) และการนำผลการประเมินย้อนกลับไปทบทวนปรับปรุง แก้ไข วางมาตรฐาน / มาตรการกำหนดขั้นตอนกันใหม่ (Act) เพื่อการดำเนินงานต่อไป

วงจรการพัฒนา PDCA สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้ในทุกขั้นตอนทุกงาน และสอดคล้องกันได้อย่างต่อเนื่อง ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 วงจรการพัฒนา PDCA

(ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 10)

RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4.2 แนวคิด Balanced Scorecard

สถานศึกษาหลายแห่งใช้แนวคิดในการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน (Balanced Scorecard) เป็นเทคนิคการบริหาร เช่น โรงเรียนในฝัน โดยมีการกำหนดมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ

4.2.1 มุมมองนักเรียน (Student Perspective) โดยพิจารณาความต้องการ ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่คาดหวัง

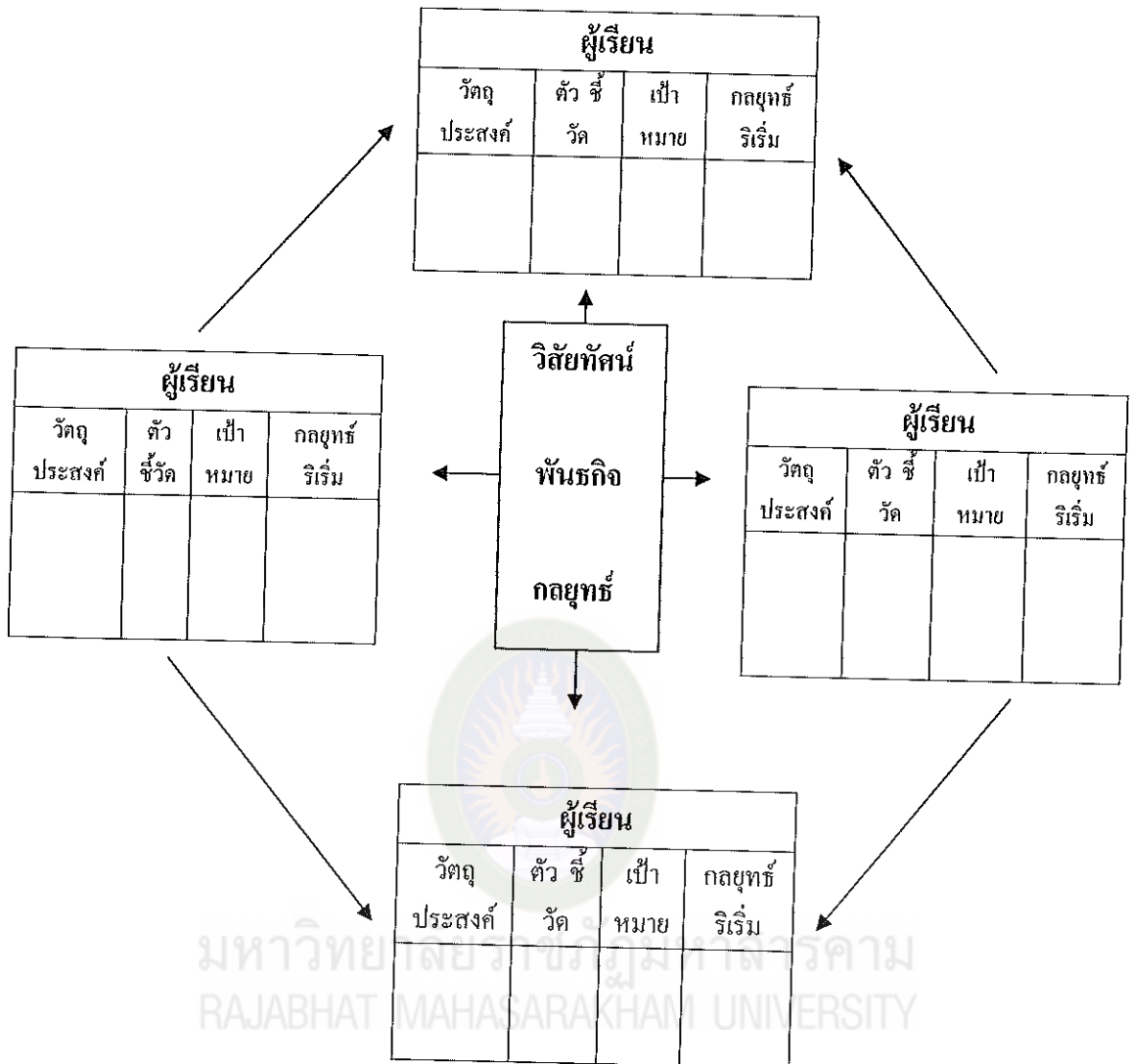
4.2.2 มุมมองด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน (Internal Process Perspective) โดยพิจารณาผลสำเร็จและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการและการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน

4.2.3 มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) โดยพิจารณาปัจจัยที่ใช้ขับเคลื่อนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพ

ตามที่คาดหวัง ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและทักษะของครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา การเพิ่มสมรรถนะของสถานศึกษาในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

4.2.4 มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร (Budget and Resource Perspective) โดยพิจารณาส่งเสริมให้ปัจจัยการดำเนินงานบรรลุภาพความสำเร็จในด้านงบประมาณและทรัพยากรโดยคำนึงถึงแหล่งสนับสนุน อัตรากำลัง ค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและงบประมาณ

จากมุมมองทั้ง 4 ด้านนำมากำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Objectives) ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จโดยคำนึงถึงความครอบคลุมและสมดุล จัดทำแผนที่กลยุทธ์ (Strategy Map) เพื่อตรวจสอบลำดับความสำคัญและความเหมาะสมของวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ผ่านมุมมองด้านต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์ เป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยงไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไร แล้วจัดทำกรอบกลยุทธ์ (Strategy Framework) โดยการนำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์มากำหนดตัวชี้วัด (Measures) เป้าหมาย (Targets) และกลยุทธ์ริเริ่ม (Strategy Initiatives) ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 รูปแบบการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุรรอบด้าน

(ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 11)

นอกจากวงจรการพัฒนา PDCA และเทคนิค Balanced Scorecard แล้วยังมีเทคนิคการบริหารอีกหลายรูปแบบที่ผู้บริหารนำมาใช้แล้วประสบผลสำเร็จ เช่น เทคนิค 5 ส., TQM, QC, Six Sigma, Benchmarking, TOPSTAR เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในปัจจุบัน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพเชิงวิชาการให้มากยิ่งขึ้น

5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพภายในสถานศึกษา ก็คือ การตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อวางแผนติดตามและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการดำเนินงาน/โครงการตลอดปีการศึกษาโดยใช้มาตรฐานการศึกษาเป็นกรอบติดตามตรวจสอบ ทั้งนี้ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษาอีกด้วย

สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกปี ดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องและเป็นระบบ สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

นอกจากนี้สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ เพื่อให้ก้าวทันสภาวะการณ์ปัจจุบันด้วย คือ

1. วิสัยทัศน์ ภารกิจของสถานศึกษา เช่น วิเคราะห์ดูว่า วิสัยทัศน์และภารกิจสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันหรือไม่ ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง จัดกิจกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม

2. แผนพัฒนาสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาสะท้อนความต้องการของชุมชนจริงหรือไม่ มีการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนนำผลมาใช้วางแผนครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่ กิจกรรมตามแผนสัมพันธ์และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์เป้าหมายหรือไม่ แผนพัฒนาโดยรวมมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และมีทิศทางพัฒนาที่ชัดเจนหรือไม่

3. การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เช่น บรรยากาศและสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนอย่างไร ครูเลือกใช้ยุทธศาสตร์การสอนหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร การจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหา ฝึกการคิดสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ตลอดจนพัฒนานิสัยการเรียนรู้หรือไม่ ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ ปฐมวัย หรือไม่

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนประสบผลสำเร็จจากการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ ผลงานของผู้เรียนมีความหมาย

บ่งบอกถึงสิ่งที่ผู้เรียนเข้าใจ และทำได้หรือไม่ ผลงานแสดงความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด ผู้สอนใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพจริงเพียงใด มีการประเมินโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์การประเมินหรือไม่ สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีหรือไม่

5. การพัฒนาองค์กร เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งหรือศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชน ฉะนั้นนอกเหนือจากการบริหารจัดการด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนการพัฒนาผู้สอนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาโดยเฉพาะห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ประเด็นในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน จึงควรวิเคราะห์ว่าผู้บริหารอุทิศตนเพื่อองค์กรเพื่อร่วมงาน และเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างไร เป็นผู้นำในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสามารถแนะนำนวัตกรรมหรือแหล่งนวัตกรรมสำหรับผู้สอนได้หรือไม่ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้สอน/คณะทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารหรือไม่มากน้อยเพียงใด มีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนหรือไม่มากน้อยเพียงใด มีการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน และเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้หรือไม่มีการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเทียบเคียงกับการพัฒนาหรือไม่

6. การพัฒนาวิชาชีพครู เช่น มีการใช้แหล่งวิทยากรภายนอก (สถาบันอุดมศึกษา องค์กรธุรกิจภาครัฐและเอกชน) ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง มีโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดในการพัฒนาวิชาชีพด้วยวิธีการใด สนับสนุนให้ครูมีการวิจัยพัฒนาความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผลบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใด จัดหางบประมาณและสิ่งสนับสนุนมากน้อยเพียงใด ส่งเสริมให้มีการสัมมนาหรือพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบอื่นหรือไม่

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างจริงจัง จะช่วยให้สถานศึกษามีข้อมูลถูกต้องและเพียงพอในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพสถานศึกษาในรอบปีถัดไป นอกจากนี้ผลการตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนให้ตระหนักถึงการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติอีกด้วย

6. การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด

จากการตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังได้กล่าวไว้ข้างต้น สถานศึกษาจะมีระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดได้ด้วย อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาที่มีความพร้อมอาจตั้งคณะทำงานขึ้นทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างระบบการประเมินตนเองอีกทางหนึ่ง นำผลการประเมินไประบุไว้ในการรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อไป การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ต้องครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ปฐมวัยที่กำหนดไว้

นอกเหนือจากนี้ สถานศึกษาอาจทำการประเมินคุณภาพของผู้เรียนโดยรวม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้(ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานข้อ 5) เพื่อเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เฉลี่ยของนักเรียนเป็นรายคน เป็นการยืนยันคุณภาพผู้เรียนทางด้านวิชาการ โดยขอใช้แบบทดสอบจากองค์กรที่มีแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

การจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นหน้าที่ของสถานศึกษาต้องปฏิบัติ เพราะการทำงานใดๆ ก็ตามต้องมีการรายงานผลและนำผลไปใช้ จึงจะเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพอย่างไรก็ตามเนื่องจากอดีตมีการละเลยกันมาก จึงทำให้เกิดจุดอ่อนเรื่องฐานข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาจึงมีการตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรฐาน 48 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนและเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก

ในการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาประจำปีของสถานศึกษา หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่ารายงานประจำปีนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ให้แนวทางการเป็นตัวอย่างเอกสารชื่อ “แนวทางการเขียนรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา) โดยเสนอให้แบ่งรายงานเป็น 4 บท คือ บทที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของสถานศึกษา บทที่ 2 ระบุเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษา บทที่ 3 ระบุความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา บทที่ 4 ระบุ จุดเด่น – จุดด้อย และความต้องการช่วยเหลือ นอกจากนี้ ควรระบุหลักฐานผลสำเร็จของการประเมินตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไว้ด้วย

เมื่อจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว สถานศึกษา ส่งรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดภายในเดือนพฤษภาคมของ ทุกๆ ปี และส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพสถานศึกษา (สมศ.) เฉพาะในปีที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะนำรายงานของ สถานศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับเขตพื้นที่ และเสนอต่อสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในเดือนกรกฎาคมของทุก ๆ ปี จากนั้นสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้นำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับเขต พื้นที่การศึกษามาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับประเทศ นำผลที่ได้มากำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป ประโยชน์สำคัญของการจัดทำ รายงาน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ไม่ได้อยู่ที่การจัดทำเพื่อรายงาน ใคร แต่อยู่ที่การนำผลไปใช้ในการปรับปรุงงานต่อ ๆ ไป ดังนั้น สถานศึกษาต้องตระหนักถึง ความจำเป็นในการจัดทำรายงาน และนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในการทำให้คุณภาพการศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาควร ตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม อยู่เสมอ โครงการ/กิจกรรมที่ทำ ต้องคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ ส่งผลถึงผู้เรียน การพิจารณาโครงการ/กิจกรรมที่จะทำต่อไป หรือไม่นั้น

ควรพิจารณาดังนี้

1. ถ้าเป็นโครงการที่ดี สมควรดำรงต่อไปก็ควรดำรงโครงการนั้นไว้
2. ถ้าเป็นโครงการที่ดี แต่ยังดำเนินการไม่สำเร็จหรือไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะมีจุดบกพร่อง ถ้าปรับปรุงแก้ไขสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ก็ดำเนินการต่อไปและทำให้ดีขึ้น

3. ถ้าเป็นโครงการที่มีความก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ก็ดำเนินการพัฒนา โครงการนั้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งหากมีเหตุการณ์หรือสิ่งที่สื่อเค้าว่าจะเกิดปัญหาต้องหาทาง ป้องกันไว้ก่อนก็จำเป็นต้องจัดทำโครงการใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อป้องกันปัญหา

อย่างไรก็ตาม ในการทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้นสถานศึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สร้างจิตสำนึกการพัฒนา ให้เกิดขึ้นในหมู่ครูและบุคลากร ทุกคนในสถานศึกษา

2. เน้นย้ำหรือกำหนดนโยบายการทำงานอย่างมีระบบ รวมทั้งต้องทำงานอย่างมีเป้าหมาย ทำงานเป็นหมู่คณะและต้องทำอย่างต่อเนื่อง

3. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ ต้องทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คือรู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ หมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันความรู้กันตลอดเวลา เกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ หลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรอื่น ๆ สถานศึกษาก็เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลา

ผลผลิตขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เห็นได้จาก 1) ผลสัมฤทธิ์ของงานสูงขึ้น 2) เกิดการพัฒนาคน 3) มีการพัฒนาความรู้ และ 4) องค์กรมีศักยภาพสูงขึ้น

2. มาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษาที่ควรทำความเข้าใจให้ตรงกันมีดังนี้(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 16)

1.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

1.2 มาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษา

2.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติ ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท นั่น คือ ครอบคลุมการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นการกำหนดเป้าหมายที่กว้างเพื่อให้องค์กรหลักที่จัดการศึกษาสามารถนำไปกำหนดแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ได้มาตรฐานการศึกษาของชาติ แบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก (คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)

ตั้งบ่งชี้

- 1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์
- 1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม
- 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว
- 1.4 ทักษะทางสังคม
- 1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

ตั้งบ่งชี้

- 2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
- 2.2 มีการพัฒนาผู้บริการ ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ตั้งบ่งชี้

- 3.1 การบริหารวิชาการและสร้างร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้
- 3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้
- 3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

2.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 17- 18)

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ดังนี้

1. หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม เป็นผู้ที่มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ที่เพียงพอต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิต

ส่วนตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็น
ประชาธิปไตย

2. หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ให้มีความรักและความภาคภูมิใจ
ในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต
มีความมุ่งมั่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัดอดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์ เพื่อ
เป็นสมาชิกที่ดีทั้งของครอบครัว ชุมชน สังคมไทย และสังคมโลก

3. หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิ์เสมอกันในการรับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียมควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพ
โดยไม่แบ่งชนชั้นหรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

4. หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีและตอบสนองความ
ต้องการของท้องถิ่นตามนับของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐาน
การศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีวศึกษาและมาตรฐานการอุดมศึกษา

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักเบื้องต้นของศาสนา
ที่ตนนับถือ

1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

1.3 มีความกตัญญูกตเวที

1.4 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินสิ่งของของตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้

2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

3.2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน

3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง

3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มี
วิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบ
และมีการคิดแบบองค์รวม

4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้

4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

4.4 มีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.2 มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ

5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

6.2 สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุดแหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ได้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

6.3 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

7.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านศิลปะ

8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์

8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรมและมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง

ตัวบ่งชี้

9.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

9.2 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ รับฟังความคิดเห็น ใจกว้าง และยอมรับการเปลี่ยนแปลง

9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือตรงตามความถนัด

9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

10.1 มีความรู้ความเข้าใจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล

10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

10.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง
และผู้เรียน

10.5 มีการประเมินผลการเรียนที่สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้
ผู้เรียน และพัฒนาการของผู้เรียน

10.6 มีการนำผลการประเมินการเรียนการสอนมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน
สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถ
ในการบริหารจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้

11.1 มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

11.2 มีความคิดริเริ่ม และมีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ

11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ

11.4 มีการบริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงาน และพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวบ่งชี้

12.1 มีการจัดองค์กรและโครงสร้าง และระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมตามสถานการณ์

12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม และทันต่อการใช้งาน

12.3 มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

12.4 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนา

ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

ตัวบ่งชี้

13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม

13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา

13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

14.2 มีรายวิชา/กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเรียนตามความสนใจ

14.3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน

14.4 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน

14.6 มีระบบการนิเทศการสอน และนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ

14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้

15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบช่วยเหลือดูแลผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง

15.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษและความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี / นาฏศิลป์และกีฬา/

นันทนาการ

15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิ

ปัญญาไทย

15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้

16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่เหมาะสม

16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียงและอยู่ในสภาพการใช้การได้ดี

16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา
ท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้

17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาใน
ท้องถิ่น

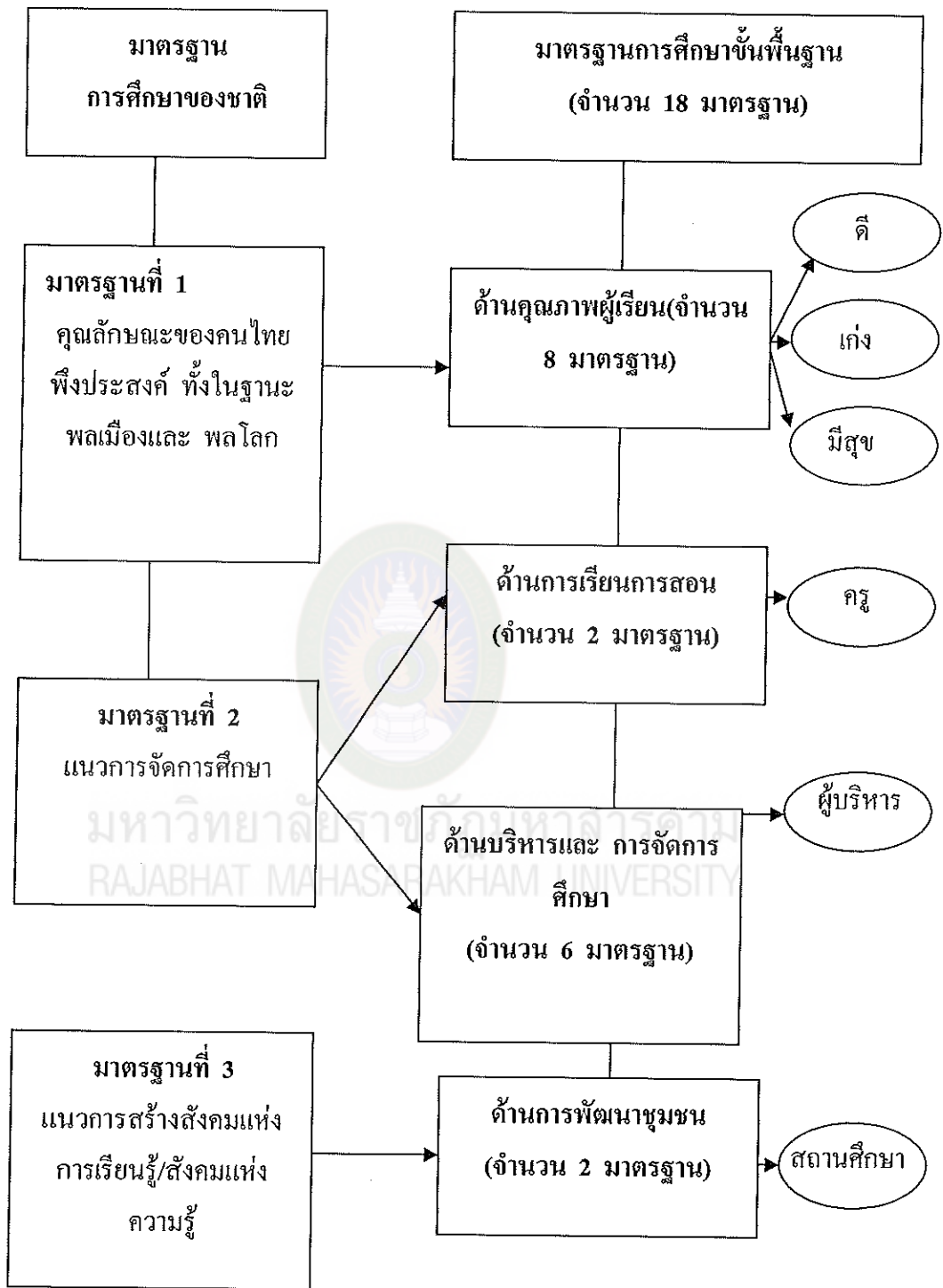
17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมใน
การจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา
สถาบันทางวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้

18.1 เป็นวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน

18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ภาพที่ 6 ความสัมพันธ์ของโครงสร้างมาตรฐานการศึกษา

(ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 49)

จัดการทางการศึกษา คือ เป็นตัวเชื่อมเพื่อแปลงไปสู่ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในโรงเรียนทั่วไป ดังนั้น การใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษาจึงเป็นการใช้ผลจากการวิจัยทางการศึกษา (ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยพื้นฐาน หรือการวิจัยประยุกต์) ให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 11 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา

ขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด คือ ต้องกำหนดให้ชัดว่าผลผลิตทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยต้องกำหนดลักษณะทั่วไป รายละเอียดของการใช้วัตถุประสงค์ของการใช้เกณฑ์ในการเลือกกำหนดผลผลิตการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนา อาจมี 4 ข้อ คือ

1. ตรงกับความต้องการอันจำเป็นหรือไม่
2. ความก้าวหน้าทางวิชาการมีพอเพียงในการที่จะพัฒนา ต่อการวิจัยและพัฒนาหรือไม่
3. บุคลากรที่มีอยู่ ทักษะความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนาหรือไม่
4. ผลผลิตนั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรได้หรือไม่

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คือการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย การสังเกตภาคสนามซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตการศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็นผู้ทำการวิจัยและพัฒนาอาจต้องทำการศึกษาวินิจฉัยขนาดเล็ก เพื่อหาคำตอบซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ไม่สามารถตอบได้ก่อนที่จะเริ่มการพัฒนาต่อไป

ขั้นที่ 3 การวางแผนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต
2. ประมาณการค่าใช้จ่าย กำลังคน และระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้

3. พิจารณาผลสืบเนื่องจากผลผลิต

ขั้นที่ 4 พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลผลิต

ขั้นนี้เป็นขั้นการออกแบบและจัดทำผลผลิตการศึกษาตามที่วางไว้ เช่น

เป็นโครงการวิจัยและพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น ก็จะต้องออกแบบหลักสูตร เตรียม วัสดุหลักสูตร คู่มือผู้ฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรม และเครื่องมือการประเมินผล

ขั้นที่ 5 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 1

โดยการนำผลผลิตที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 4

ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลผลิตในโรงเรียนจำนวน 1-3 โรงเรียน ใช้กลุ่ม เล็ก 6-12 คน ประเมินผลโดยการใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์แล้วรวบรวม ข้อมูลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1

นำข้อมูลและผลการทดลองใช้จากขั้นตอนที่ 5 มาพิจารณาปรับปรุง

ขั้นที่ 7 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 2

ขั้นนี้ นำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพผลผลิตตาม วัตถุประสงค์ โรงเรียนจำนวน 5-15 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30-100 คน ประเมินผลเชิง ปริมาณในลักษณะ Pre-test นำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิตอาจมี กลุ่มควบคุม กลุ่มการทดลอง ถ้าจำเป็น

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2 นำข้อมูลและผลจากการทดลองใช้จาก ขั้นที่ 7 มาพิจารณาปรับปรุง

ขั้นที่ 9 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 3

ขั้นนี้ นำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของ ผลผลิต โดยใช้ตามลำพังในโรงเรียน 10-13 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 40-200 คน ประเมินผลโดยการใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมา วิเคราะห์

ขั้นที่ 10 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 3 นำขั้นที่ 9 มาพิจารณาปรับปรุงเพื่อ ผลิตและเผยแพร่ต่อไป

ขั้นที่ 11 เผยแพร่ เป็นการเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนา ผลผลิตในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพ ส่งไปลงเผยแพร่ไปใช้ในโรงเรียนต่างๆ หรือติดต่อบริษัทเพื่อผลิตจำหน่ายต่อไป

3.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

3.1.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

บุญชม ศรีสะอาด. (2545 : 12) ได้กล่าวถึงความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไว้ว่า เป็นการวิจัยเพื่อนำผลมาใช้แก้ปัญหาอย่างรีบด่วน หรือนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 5) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหา หรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 : 10 – 30) ได้กล่าวถึงความหมาย จุดมุ่งหมาย กรอบแสดงลักษณะ กระบวนการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และสรุปหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ ดังนี้

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และวิเคราะห์ วิจารณ์ผล

3.1.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อจะปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานประจำให้ดีขึ้น โดยนำเอางานที่ปฏิบัติอยู่มาวิเคราะห์สภาพปัญหา อันเป็นเหตุให้งานนั้นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แล้วใช้แนวคิดทางทฤษฎีและประสบการณ์ที่ผ่านมา เสาะหาข้อมูลและวิธีการที่คาดว่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ และสะท้อนวิธีการดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เกี่ยวข้องในปัญหานั้น

3.1.3 กรอบแสดงลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กรอบแสดงลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 4 ลักษณะดังนี้

1. เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและร่วมมือ ใช้การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยทุกคนมีส่วนสำคัญและมีบทบาทเท่าเทียมกันในกระบวนการของการวิจัย
2. เน้นการปฏิบัติ การวิจัยชนิดนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และศึกษาผลการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนา
3. ใช้การวิเคราะห์ วิจารณ์ การวิเคราะห์การปฏิบัติอย่างลึกซึ้งจากสิ่ง ที่สังเกตได้จะนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผล เพื่อปรับปรุงแผนปฏิบัติ
4. ใช้วงจรการปฏิบัติตามแนวคิดของเคมมิส และแม็คคักรัต

3.1.4 กระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กระบวนการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอนที่สำคัญๆ ในการดำเนินการ ดังนี้

1. การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ประสงค์จะศึกษา ผู้วิจัย และกลุ่มที่ทำการวิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนซึ่งจะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องมีทฤษฎีรองรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น การวิเคราะห์สภาพปัญหา(Thematic Concern) ควรพิจารณาให้ครบ 4 องค์ประกอบต่อไปนี้ คือปัญหาที่เกี่ยวกับครู นักเรียน เนื้อหาวิชา และสภาพแวดล้อม
 2. เลือกปัญหาที่สำคัญที่เป็นสาระแก่การศึกษาวิจัย เลือกโดยอาศัยทฤษฎีมาร่วมพิจารณาลักษณะของปัญหาแล้วสร้างวัตถุประสงค์ของการวิจัยตลอดจนอาจจะสร้างสมมติฐานของการวิจัยในรูปแบบของข้อความที่ต้องการที่จะประเมินแสดงความสัมพันธ์ของปัญหากับหลักการ หรือทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น
 3. เลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัยที่จะช่วยให้ได้คำตอบของปัญหา สมมติฐานที่ตั้งไว้ เครื่องมือที่จะใช้ มี 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ หรือฝึกหัดตามวิธีการ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน แบบฝึก เป็นต้น และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติ เช่นแบบทดสอบ แบบสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น
 4. บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้าและเป็นอุปสรรคตามวงจรปฏิบัติการ คือในขั้นตอนของวางแผนงาน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติ การเก็บสะสมข้อบันทึกไว้เพื่อใช้ในการปรับปรุงวงจรปฏิบัติการต่อไป และเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์หาคำตอบของสมมติฐาน
 5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ของข้อมูลที่รวบรวมไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลเพื่อให้แน่ใจให้ถูกต้อง แสดงรายละเอียด อธิบายสถานการณ์ จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อที่เหมาะสมเปรียบเทียบข้อแตกต่างและคล้ายคลึงของข้อมูล
 6. ตรวจสอบข้อมูลที่กลุ่มผู้วิจัยได้พิจารณาไว้แล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปหาคำตอบที่เป็นสาเหตุและวิธีแก้ปัญหานั้นตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้และจะก่อประโยชน์สูงสุด โดยสรุปประมวลเป็นหลักการ (Principles) รูปแบบ (Model) ของการปฏิบัติหรือข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Inductive) และความรู้เชิงทฤษฎีของผู้วิจัย
- 3.1.5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- ประวัติ เอรารรณ (2545 : 26) กล่าวถึงขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนและชั้นเรียนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา สํารวจ วิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงาน เพื่อกําหนดจุดพัฒนา ขั้นตอนนี้ นักวิจัยสามารถใช้วิธีการหรือเครื่องมือต่างๆมาทำการรวบรวมข้อมูลได้ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกเหตุการณ์ การตรวจสอบและวิเคราะห์เอกสาร การทดสอบ ฯลฯ ในขั้นตอนนี้ถ้าหากเป็นการวิจัยปฏิบัติการที่มีบุคคลภายนอกร่วมเป็นนักวิจัยต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการกําหนดปัญหา หรือกําหนดจุดพัฒนาหรือหาจุดสนใจร่วมกันที่จะวิจัยไม่ควรที่จะให้เป็นบทบาทของนักวิจัยภายนอกเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนเพื่อแก้ปัญหาและ / หรือเพื่อพัฒนา ขั้นตอนนี้ต้องอาศัยผู้เกี่ยวข้องหรือกลุ่มนักวิจัยร่วมกันกำหนดแผนงานที่จะนำมาใช้ ซึ่งแผนควรประกอบด้วยจุดประสงค์ของแผน ขั้นตอนที่วิธีการ เครื่องมือและวิธีการประเมินผล ความก้าวหน้า หรือความสำเร็จ การรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการวางแผนอาจได้จากการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและวิเคราะห์เอกสาร กระบวนการกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติตามแผน นักวิจัยนำแผนที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติในสภาพการณ์ทำงานที่ประสบปัญหาอยู่ และมีการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งการรวบรวมข้อมูลนั้นอาจทำเป็นบันทึกประจำวันหรืออนุทิน การทำตารางปฏิบัติงาน การทำตารางวิเคราะห์ และเวลา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล เป็นการรวบรวมข้อมูลระหว่าง และภายหลังการดำเนินงานตามแผน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอาจใช้วิธีการเชิงปริมาณ เช่น การใช้แบบสอบถาม แบบบันทึกการสังเกต หรือวิธีการเชิงคุณภาพ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนสะท้อนผล เมื่อได้ข้อมูลและผลการปฏิบัติตามแผนที่กําหนดไว้แล้ว นักวิจัยรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการร่วมกันพิจารณาจุดเด่นจุดด้อยที่ต้องพัฒนา หรือแก้ไขต่อไป การรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้อาจใช้แบบประเมินผล การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มหรือเทคนิคการระดมสมอง

เคมมิส และ แมกแทกการ์ด (Kemmis and Mc Taggart อ้างอิงมาจากยาใจ พงษ์บริบูรณ์ 2537 : 15) ได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนจริงในโรงเรียน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นด้วยการสำรวจปัญหาที่สำคัญ ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง/ หรือผู้บริหาร เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหา เป็นปัญหาเกี่ยวกับใคร มีแนวทางแก้ไขอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) หลังจากที่ร่วมกันวางแผนเสร็จก็ถึงช่วงการลงมือปฏิบัติตามแผนดำเนินการ โดยการวิเคราะห์ปัญหา เป็นปัญหาเกี่ยวกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) เป็นการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบ โดยอาศัยเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเข้าด้วยกัน เช่น

3.1 การจดบันทึก

3.2 การใช้บันทึกภาคสนาม (Field Note) เป็นการจดบันทึก

เหมือนกับการใช้ระเบียบสะสม

3.3 การบันทึก / การบรรยายถึงพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Ecological behavioral description) เป็นการจดบันทึกที่พยายามให้ความสนใจระดับขั้นของพฤติกรรมในชั้นเรียนที่กำลังเป็นอยู่

3.4 การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ เช่น คู่มือครู สมุดเตรียมสอน เป็นต้น

3.5 การบันทึกอนุทินหรือจดหมายเหตุรายวัน (Diaries)

3.6 การจดบันทึกลงกระดาษแข็งเป็นรายเรื่อง (Item Sampling

Cards)

3.7 การใช้ข้อมูลจากแฟ้มรายการ (Portfolio)

3.8 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)

3.9 การสัมภาษณ์ (Interviews)

3.10 การใช้สังคมมิติ (Sociometric Methods)

3.11 การใช้แบบตรวจสอบ แบบปฏิสัมพันธ์และแบบสำรวจรายการ (Interaction Schedules and Checklists)

3.12 การใช้เครื่องบันทึกเสียง (Tape – recording)

3.13 การใช้วีดิทัศน์ (Vidio - recording)

3.14 การใช้แบบทดสอบ (Test)

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) ขั้นสุดท้ายของวงจรการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การประเมินหรือการตรวจสอบการปฏิบัติ หรือเป็นสิ่งที่ เป็นข้อปฏิบัติของข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มเกี่ยวข้องควรนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้จากเครื่องมือต่างๆ มาตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆที่สัมพันธ์กับสภาพสังคมหรือสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและของระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่ โดยผ่านการอภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่ม ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และเป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติการต่อไป

มหาวิทยาลัยคีกัน (Deakin. อ้างอิงมาจาก ประวิต เอรารวรรณ์. 2545 : 15) กล่าวถึงกระบวนการหรือขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Action) การสังเกตผล (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

3.1.6 ประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ประวิต เอรารวรรณ์ (2545 : 15) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการช่วยลดช่องว่างระหว่างการค้นพบความรู้ กับการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน
2. เป็นการวิจัยที่แก้ปัญหาในชีวิตจริง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันที
3. เป็นการนำความรู้ ทฤษฎีหรือแนวคิดมาทดสอบด้วยวิธีปฏิบัติจริง ซึ่งจะเป็นการขยายขอบเขตของอำนาจ ความเชื่อมั่นของความรู้หรือทฤษฎีและเป็นการเตรียมนำไปสู่การพิจารณาความรู้หรือทฤษฎีใหม่
4. เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับนักวิจัย ในการนำทฤษฎีหรือความรู้ทางวิชาการมาใช้กับความเป็นจริง
5. สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำการทำงานแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในสังคมไทยในปัจจุบัน เพราะการทำงานเป็นทีมแบบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ขาดอยู่มากในสังคมไทย ซึ่งจะเป็นตัวถ่วงในการพัฒนาประเทศ ถ้าแก้ปัญหานี้ไม่ได้
6. เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนักทฤษฎีและนักปฏิบัติให้มาทำงานร่วมกันเป็นการเพิ่มจุดแข็งของแต่ละฝ่าย เป็นการหนีกำลังในการทำงานวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.2 การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Management, TQM)

เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ (2550 : Online) ได้ให้ความหมาย TQM ไว้ว่าคุณภาพ (Quality) คือการทำได้ตามข้อกำหนดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอทำให้ลูกค้าพอใจ ทำให้ลูกค้าสุขใจ ทำให้มากกว่าที่ลูกค้าพอใจเกินความคาดหวังของลูกค้า และคุณภาพโดยรวม (Total Quality) คือการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพิ่มระดับความพอใจของลูกค้าให้สูงขึ้น และปรับปรุงเพื่อยอดขายขององค์กรในเวลาเดียวกัน

องค์การมาตรฐานระหว่างประเทศตาม ISO / CD 8402-1 (2550 : Online) ให้ความหมายของ TQM หมายถึง แนวทางในการบริหารขององค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพ โดยสมาชิกทุกคนขององค์กรมีส่วนร่วมและมุ่งหมายผลกำไรในระยะยาวด้วยการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้ารวมทั้งการสร้างผลประโยชน์ตอบแทนแก่หมู่สมาชิก

จากหลายๆ ความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า TQM เป็นระบบรูปแบบหรือเทคนิคการบริหารแบบหนึ่งที่ผู้บริหารระดับสูงจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และจะต้องคำนึงถึงหลักของความพึงพอใจของลูกค้า หลักของผลผลิตที่มีคุณภาพ หลักของการมีส่วนร่วม จากทุกฝ่ายในองค์กร มีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ลดความสูญเสียแปรปรวน ในกระบวนการผลิตให้มากที่สุด เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในองค์กร จากเดิมให้เป็นลักษณะของความร่วมมือและเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันอันจะทำให้ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์องค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.1 เทคนิคกระบวนการของ TQM

เทคนิคกระบวนการการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรมีองค์ประกอบ 8 ประการ ดังต่อไปนี้ (http://www.onec.go.th/publication/4017002/chapter4/page90_c.htm)

1. เจตจำนงอันมุ่งมั่นและความผูกพันที่มีต่อคุณภาพ (commitment) หมายถึง องค์กรต้องผูกพันตัวเองในการปรับปรุงคุณภาพด้วยความมุ่งมั่น จริงจัง ยาวนาน และทั่วทั้งองค์กร การผูกพันในที่นี้หมายรวมถึงการเสีย สละทรัพยากร เช่น เวลา กำลังคน และงบประมาณด้วย ทั้งนี้ โดยเริ่มต้น ที่ผู้บริหารระดับสูงด้วยการกำหนดนโยบายมุ่งสู่คุณภาพที่ชัดเจน ชี้นำ แนวคิดและสร้างบรรยากาศของการยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุง คุณภาพอย่างทั่วถ้วน

2. รมรงค์ให้เกิดการรับรู้และเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งจนเกิดจิตสำนึกทั่วทั้งองค์กร (Awareness) หมายถึงการถ่ายทอดนโยบายให้พนักงานทุก ระดับรับทราบชี้แจง

ความจำเป็นและเจตจำนงอันแน่วแน่ของฝ่ายบริหาร ในการพัฒนาคุณภาพทั่วทั้งองค์กร

3. ตั้งเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพ (Results) การตั้งเป้าหมาย คือ การกำหนดผลสำเร็จของกิจกรรมซึ่งควรจะได้
4. จัดโครงสร้างองค์กร (Organization) หมายถึง การจัดโครงสร้าง องค์กร ด้านพัฒนาคุณภาพเพื่อให้ทุกคนมีบทบาทและมีส่วนร่วม จัดทำ หน้าที่และความรับผิดชอบ ของคณะทำงานและหน่วยงานแต่ละระดับ
5. วางแผนปฏิบัติการ (Planning) หมายถึงการวางแผนปฏิบัติการ เพื่อให้ ระบบการพัฒนาคุณภาพปรากฏเป็นจริงในองค์กร โดยการนำเอา องค์ประกอบของการ บริหารคุณภาพทั้งองค์กร 8 ประการนี้มาแตกเป็น กิจกรรมย่อยๆ เพื่อนำไปปฏิบัติ โดยระบุ ผู้รับผิดชอบและเวลาที่จะดำเนิน- การให้สำเร็จไว้ด้วย และสามารถทำขนานกันไปได้ทั้ง 8 องค์ประกอบเลยก็ได้ แต่อาจจัดลำดับก่อนหลังและความยากง่ายของกิจกรรม
6. ติดตามความก้าวหน้าและประเมินผล (Accountability) เมื่อพนักงาน มีความผูกพันและความรับผิดชอบต่อเป้าหมายของแต่ละกลุ่มแล้ว คณะทำงานพัฒนาคุณภาพ จะต้องมีการติดตามความก้าวหน้า ควบคุมดูแล สนับสนุนชี้แนะ วัดผลงาน และประเมิน ความสำเร็จ
7. แสดงความชื่นชมต่อพนักงานในความก้าวหน้าหรือความสำเร็จของการ พัฒนาคุณภาพ (Recognition) หมายถึง การที่ผู้บริหารระดับสูงแสดงความชื่นชมต่อ ความก้าวหน้าหรือความสำเร็จ หรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของพนักงาน ขณะเดียวกันก็เป็นการแรงจูงใจกระตุ้นให้พนักงานที่ยังไม่ได้เข้าร่วมหันมาร่วม หรือสนับสนุน กิจกรรมคุณภาพด้วยความสมัครใจ
8. ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบพัฒนาคุณภาพ (Renewal) ระบบพัฒนา คุณภาพจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และสอดคล้องกับประสบการณ์ ของพนักงานที่เพิ่มพูนขึ้น ซึ่งจะ ทำให้ระบบการพัฒนาคุณภาพกลายเป็น วิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของพนักงานในองค์กรใน ระยะยาว

3.2.2 การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวมสู่การปฏิรูปการศึกษา

ณรงค์ ฤ ลำพูน และพีชรี รูปวิเชตร.(2546 : 36 – 47) ได้กล่าวถึง หลักการนำการบริหารจัดการ โดยรวมไปสู่การปฏิบัติเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และเทคนิค การนำ TQM สู่การปฏิบัติในโรงเรียนไว้ดังนี้

หลักการ 3 ประการของการนำการบริหารการจัดการ โดยรวม ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อการปฏิรูปการศึกษา

หลักการที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์หลักของโรงเรียน

1. วัตถุประสงค์หลักของโรงเรียน คือ คุณภาพของการศึกษาหรือคุณภาพของผู้เรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในการจัดการศึกษาถือเป็นความสำคัญของโรงเรียน ซึ่งวัตถุประสงค์ได้มาจาก วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายร่วมกันที่หลอมรวมกลั่นกรองร่วมกันแล้ว หลังจากนั้นทุกคนในองค์กรจะต้องได้รับรู้ รับทราบทิศทางที่จะเดินทางไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน

2. เน้นการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

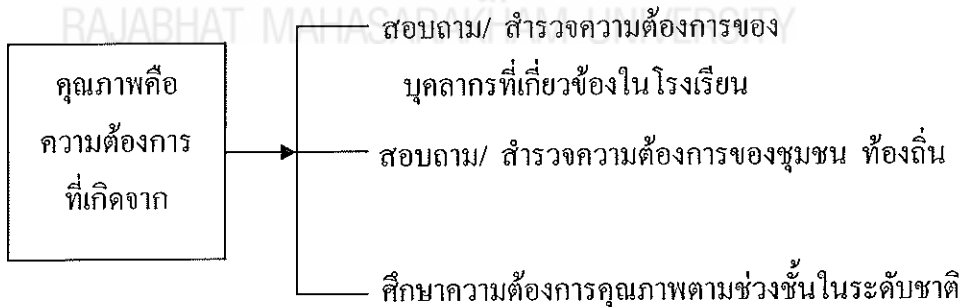
2.1 โรงเรียนที่มีการพัฒนา คือ โรงเรียนที่รู้จักตนเอง ปรับปรุงตนเอง อยู่สม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักศักยภาพของบุคลากร และมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอ

2.2 รู้ว่าตนเองจะพัฒนาอย่างไร

2.3 รู้ว่าสิ่งที่ควรพัฒนาคืออะไร

2.4 รู้ว่าใครควรจะพัฒนาสิ่งใด

2.5 การจะสร้างคุณภาพจะต้องเป็นสิ่งที่เกิดจากความต้องการ ความพึงพอใจของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น

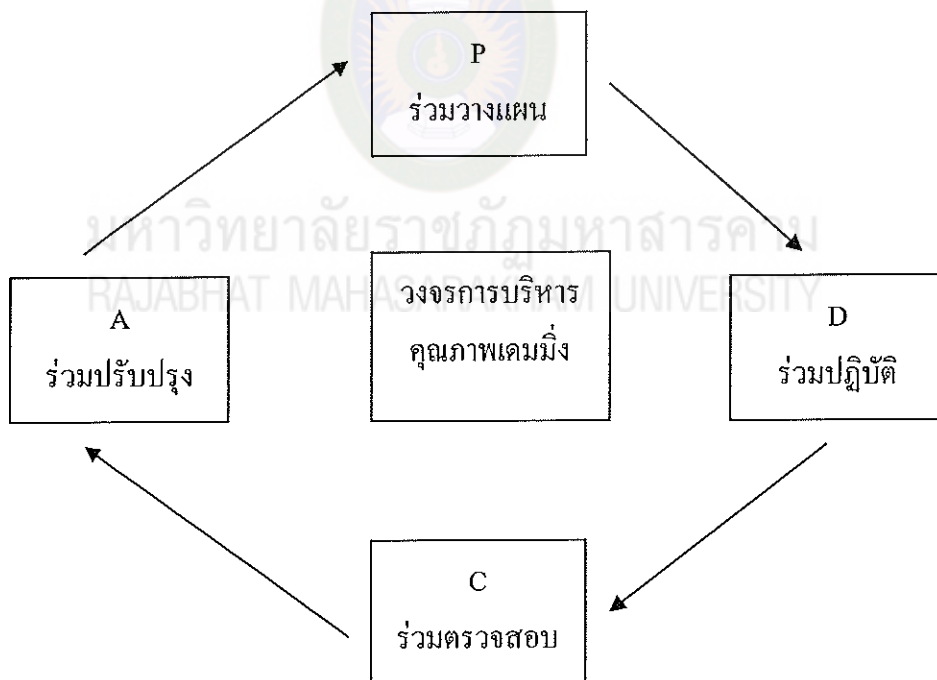
ภาพที่ 7 การดำเนินการคุณภาพโดยรวมของโรงเรียน

(ที่มา : ณรงค์ ฌ ลำพูน และเพ็ชรี รูปวิเชตร. 2546 : 48)

2.6 การมุ่งเน้นที่คุณภาพ คือ การยึดความต้องการของโรงเรียน ท้องถิ่น และมาตรฐานกลางเป็นศูนย์กลางในการบริหารและจัดการเพื่อจะได้ดำเนินการให้ เป็นไปตามที่โรงเรียนได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ตามความต้องการ

หลักการที่ 2 หลักการสำคัญสู่การปฏิบัติ

1. การมุ่งเน้นที่คุณภาพการศึกษา หมายถึง ผู้เรียนทุกคนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด
2. โรงเรียนที่ทำ TQM จะต้องระลึกเสมอถึง หลักคุณธรรมเป็นแกนหลักในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน
3. คุณภาพการศึกษา / คุณภาพของผู้เรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่เป็นไปตามเกณฑ์ของโรงเรียน และเกณฑ์ของชุมชน
4. การมีคุณภาพหรือไม่มีจะถูกตัดสินโดย
 - 4.1 ตนเอง (ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน)
 - 4.2 จากภายนอก (ผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ ในชุมชน)
5. การบริหารโดยยึดกระบวนการที่เป็นขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงสิ้นสุด เราสามารถใช้เทคนิคของเดมมิ่ง (PDCA)

ภาพที่ 8 การบริหารบริหารคุณภาพโดยใช้เทคนิคเดมมิ่ง

(ที่มา : <http://www.opdc.dgr.go.th/PMQA/TQM.head.doc.2550>)

6. การทำงานที่เป็นกระบวนการสามารถทำงานของตนได้อย่างถูกต้อง ตั้งแต่เริ่มต้น และถูกต้องทุกครั้งด้วย (Do Right The First Time and Do Right Every Time)

7. การมีส่วนร่วม (Participation) โรงเรียน/ ผู้บริหารที่ใช้ TQM หมายถึงทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการเพื่อการปฏิบัติ พัฒนา และปรับปรุงสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ (Quality School) ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ข้อคิด ข้อเสนอแนะต่างๆ และทุกคนคือส่วนหนึ่งของทีมงาน

หลักการที่ 3 สร้างเสริมแรงจูงใจ

1. ภาวะผู้นำ

1.1 ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จำทำให้เกิดภาวะผู้นำตามแนวทางประชาธิปไตยในโรงเรียน

1.2 ผู้บริหารจะต้องสร้างภาวะผู้นำและผู้ตาม การยอมรับซึ่งกันและกันได้ไม่ว่าบุคลากรจะมีความแตกต่างในเรื่องอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ หรือทัศนคติ

2. การฝึกอบรม สร้างความเข้าใจ

2.1 สร้างความเข้าใจการเรียนรู้ และคิดสร้างสรรค์ในลักษณะของวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ / ภารกิจ (Mission) นโยบาย (Policy) แนวคิด ทิศทางการจัดการศึกษาและเป้าหมายของโรงเรียนที่ทุกคนรับรู้ รับทราบ และยึดเป็นแนวปฏิบัติ

2.2 วางแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานการศึกษาได้

3. การให้รางวัล และการยอมรับ

3.1 การประกาศยกย่อง ชมเชย บุคลากรตามความสามารถของแต่ละบุคคลในโอกาสต่างๆ

3.2 การให้รางวัล ขวัญกำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุนการเลื่อนตำแหน่งอย่างยุติธรรม

4. การติดต่อสื่อสาร

4.1 ต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

4.2 ข้อเสนอ กรณีตัวอย่างการปรับปรุงคุณภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

5. การวัดผลงาน

5.1 ดัชนีชี้วัด – ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (Performance Indicator)

ต้องชัดเจนเพื่อการประเมินตนเองเป็นสิ่งที่ผู้บริหารและทุกคนควรมี / กระทำ

5.2 กำเนิดถึงการวัดระดับความพึงพอใจจากชุมชนท้องถิ่นอยู่เสมอ
คือต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.3 เทคนิค TQM สู่อการปฏิบัติในโรงเรียน

เทคนิคและวิธีการนำ TQM สู่อการปฏิบัติในโรงเรียน

1. วางแผนการบริหารจัดการ

- ประชุมปรึกษานุคลากรทุกคน
- กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และการประกันคุณภาพอย่างชัดเจน
- การกำหนดกลยุทธ์ / ยุทธศาสตร์ นโยบายคุณภาพ
- การจัดทำแผนงาน/งาน/โครงการ เพื่อสนองตามกลยุทธ์/
- กำหนดแผนงาน/งาน/โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ให้ชัดเจนของทุก

ยุทธศาสตร์

ระดับ

2. จัดองค์กรและการจัดสร้างระบบคุณภาพ

- การจัดทำมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียน
- การจัดวางรูปแบบการทำงานของบุคลากรให้มีขั้นตอนชัดเจน
- จัดทำคู่มือคุณภาพที่ชัดเจนที่สามารถนำไปสู่อการปฏิบัติได้จริง
- การปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาให้ดีขึ้นเสมอ

3. ดำเนินโครงการ TQM ในโรงเรียน

- แจ้งหรือประชุมเพื่อชี้แจงให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้ทราบและ
เข้าใจการดำเนินโครงการ TQM ในโรงเรียน

- แจ้งนโยบายประกันคุณภาพว่ามีสาระอย่างไร บุคลากรจะต้อง
ร่วมกันปฏิบัติอย่างไร

- แจ้งผู้รับผิดชอบโครงการ TQM
- ประสานและประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

4. ใช้เทคนิคการควบคุมกระบวนการ

- กำหนดเครื่องมือในการควบคุมกระบวนการจัดการศึกษาให้เหมาะสม

- กำหนดระยะเวลาในการควบคุมเป็นระยะๆ

5. ติดตามความก้าวหน้า

- ติดตามความก้าวหน้าของงาน/โครงการ เป็นระยะๆอย่างสม่ำเสมอตามกำหนดเวลาที่ต่อเนื่องแน่นอน ด้วยการประชุมเพื่อนำเสนอและแก้ไข
- ประเมินผลจากข้อมูล สรุป เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาเป็นระยะๆ
- ดำเนินการแก้ไข/ปรับปรุง (Corrective Action) ป้องกัน(Preventive Action) อย่างเป็นระบบ

6. ทบทวนผลงาน และระดับความสำเร็จ

- ตรวจสอบผลงานที่เกิดขึ้นเป็นระยะ โดยเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

- วัดระดับความสำเร็จที่พึงพอใจ
- ทบทวนผลงานที่เกิดขึ้นที่สร้างความไม่พึงพอใจ เพื่อกำหนดกิจกรรมเพิ่มเติมอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

7. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกคนในโรงเรียน

- การกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน
- การสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการทำงานเป็นทีมงานทั้งโรงเรียน
- การนำระบบการเสนอแนะมาใช้
- การให้ขวัญกำลังใจ
- การสร้างแรงจูงใจ
- การให้ความสำคัญ และการยอมรับซึ่งกันและกัน
- การสร้างจิตสำนึกแห่งการปรับปรุงคุณภาพงานตามบทบาทหน้าที่
- การสร้าง วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ขั้นตอน/ กระบวนการของเทคนิคการบริหารคุณภาพแบบต่าง ๆ โดยใช้ขั้นตอนของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของ สพฐ.	Research Development : R&D	Action Research : AR	Total Quality Management : TQM
1. กำหนดมาตรฐานการศึกษา = P 2. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ = P 3. การจัดทำแผนพัฒนา = D 4. ดำเนินงานตามแผน = D 5. ตรวจสอบและทบทวน = C 6. การประเมินคุณภาพ = C 7. รายงานคุณภาพ = A 8. พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง = A	1. กำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา 2. รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3. วางแผนการวิจัยและพัฒนา 4. พัฒนารูปแบบ 5. ทดลองหรือทดสอบครั้งที่ 1 6. ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1 7. ทดลองหรือทดสอบครั้งที่ 2 8. ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2 9. ทดลองหรือทดสอบครั้งที่ 3 10. ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 3 11. เผยแพร่ รายงานผล	1. ขั้นวางแผน (Plan) = P 2. ขั้นปฏิบัติการ (Act) = A 3. ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) = O 4. ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) = R (P-A-O-R)	1. ร่วมวางแผน = P 2. ร่วมปฏิบัติ = D 3. ร่วมตรวจสอบ = C 4. ร่วมปรับปรุง = A (P-D - C - A)

จากตารางที่ 1 พบว่าแนวคิด หลักการ ทฤษฎีของระบบประกันคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) Research Development (R&D) Action Research (AR) และ Total Quality Management (TQM) หากพิจารณา แนวคิด และกระบวนการบริหารจัดการมีความใกล้เคียงกัน กล่าวคือ เริ่มต้นจากการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินตรวจสอบ สังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ หรือวงจร PDCA เป็นหลักในการวิจัยและพัฒนา

4. บริบทของโรงเรียนบ้านหนองแวง

1. ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนบ้านหนองแวง

1.1 ประวัติโรงเรียนบ้านหนองแวง

โรงเรียนบ้านหนองแวงตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 ใช้ศาลาการเปรียญวัดบ้านหนองแวงเป็นสถานที่เล่าเรียน ใช้ชื่อว่า โรงเรียนวัดบ้านหนองแวง สังกัดกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีนายสมัย เกศโกศล ปลัดตรีอำเภอชุมพวงเป็นผู้เสนอขอจัดตั้ง สังกัดกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการมีนายกว้าง โพธิ์กำเนิด เป็นครูใหญ่ ต่อมาคณะครูและชาวบ้านได้ร่วมกันจัดหาที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารเรียนเป็นเอกเทศ ได้ที่ดินจำนวน 9 ไร่ 10 ตารางวา ทางด้านทิศตะวันตกวัด โดยการบริจาคของชาวบ้านและได้ทำการก่อสร้างอาคารเรียนแบบชั่วคราวขึ้น เปิดทำการสอน เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2519 และได้ประชุมคณะกรรมการศึกษา ตั้งชื่อโรงเรียนใหม่ว่า โรงเรียนบ้านหนองแวง สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา

ปัจจุบัน โรงเรียนเปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอัตรากำลังครู 8 คน

1.2 ปรัชญาของสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านหนองแวงเป็นแหล่งการศึกษาของชุมชน เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ

1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

โรงเรียนบ้านหนองแวงได้กำหนดแนวคิดหลักที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา เพื่อให้มุ่งสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ

1. ปรับปรุงตกแต่งอาคารเรียน ดูแลรักษาให้เหมาะสมเป็นปัจจุบัน
2. จัดบริเวณทั่วไปของอาคารเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น น่าอยู่
3. ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. สร้างขวัญกำลังใจให้ครูโดยการจัดสวัสดิการด้านต่างๆ
5. จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง
6. พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
7. ครูเตรียมแผนการสอน และมีการประเมินผลตามหลักสูตร
8. จัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยีใหม่ๆ
9. ให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดเก็บข้อมูล การ

ติดตาม และรายงานผล

10. การให้บุคคล และองค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
11. พัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ

1.4 ภารกิจ

โรงเรียนบ้านหนองแวง มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่เป็นบุตรหลานของประชาชนในเขตบริการ ได้เรียนรู้วิชาการต่างๆ ตามหลักสูตร จัดกิจกรรมฝึกฝนอบรม พัฒนาจิตใจให้นักเรียนมีคุณธรรม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ฝึกฝนทักษะอาชีพให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทำงานเป็น และรักการทำงาน นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งบริการให้ความรู้แก่ชุมชน บริการวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนอาคารสถานที่ให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน ออกกำลังกาย เล่นกีฬา โดยการบริหารจัดการของโรงเรียนอยู่ในรูปของคณะบุคคล คือมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นที่ปรึกษาและร่วมกำหนดนโยบายวางแผนจัดการศึกษา การจัดหลักสูตรท้องถิ่น เสนอแนะการบริหารงานในโรงเรียนในด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณการบริหารงานทั่วไป ส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ระดมทรัพยากร การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบสานศิลปประจักษ์ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น โดยมีภารกิจ ดังนี้

1. จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดให้บริการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ

อารมณ์ และสังคม ให้เต็มศักยภาพตามวัย จัดให้ 2 ปีคือ อนุบาล 1 และอนุบาล 2

2. จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษากาตบังคับตามพระราชบัญญัติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเรียนจบหลักสูตรที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ

1.5 จำนวนบุคลากร และนักเรียน

จำนวนบุคลากร และจำนวนนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองแวง

ดังตาราง

ตารางที่ 2 ข้อมูลบุคลากร โรงเรียนบ้านหนองแวง

ประเภทบุคลากร	ชาย	หญิง	รวม
ผู้บริหารสถานศึกษา	1	-	1
ครูผู้สอน	5	2	7
ลูกจ้างประจำ	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	6	2	8

ตารางที่ 3 จำนวนครู อาจารย์โรงเรียนบ้านหนองแวง จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา ประเภทบุคลากร	ไม่มีวุฒิทางการศึกษา	มีวุฒิทางการศึกษา			รวม
		ปริญญาโท	ปริญญาตรี	อนุปริญญา	
ผู้บริหาร	-	1	-	-	1
ครูผู้สอน	-	-	7	-	7
ลูกจ้างประจำ	-	-	-	-	-
รวม	-	1	7	-	8

ตารางที่ 4 ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองแวง ปีการศึกษา 2550

ชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน		รวม
		ชาย	หญิง	
อนุบาล 1	1	9	6	15
อนุบาล 2	1	7	7	14
รวม	2	16	13	29
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	2	-	2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1	10	9	19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1	7	6	13
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	5	12	17
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1	7	6	13
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1	13	13	26
รวม ป.1 - ป.6	6	44	46	90
รวมทั้งสิ้น	8	60	59	119

1.6 อาคารเรียน อาคารประกอบ ดังตารางที่ 5
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 5 อาคารเรียน อาคารประกอบ โรงเรียนบ้านหนองแวง

ที่	ประเภทอาคาร	แบบอาคาร	หลัง	ขนาด	ชั้น	จำนวน ห้อง / ที่
1	อาคารเรียน	สปช.102/26	1	-	1	3
2	อาคารเอนกประสงค์	สปช.203/26	1	-	1	1
3	บ้านพักครู	สร้างเอง	1	-	1	3
4	ส้วม	สปช.601/26	1	-	1	5

1.7 งบประมาณที่ใช้ในการบริหาร การเรียนการสอน โรงเรียนบ้านหนองแวง
 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เงินงบประมาณที่ใช้ในการบริหาร การเรียนการสอน โรงเรียนบ้านหนองแวง

หมวด	ปีการศึกษา		
	2548	2549	2550
1. ค่าวัสดุการศึกษา	32,929	17,536	11,000
2. ค่าซ่อมแซมสิ่งก่อสร้าง	4,800	-	6,000
3. ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์	-	-	4,000
4. ค่าขนส่งอุปกรณ์การเรียนการสอน	500	500	-
5. ค่าพาหนะพานักเรียนไปแหล่งเรียนรู้	10,000	12,000	10,000
6. ค่าตอบแทนวิทยากรสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ	2,000	2,000	2,000
7. ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ และที่พัก	5,000	5,000	5,000
8. ค่าวัสดุสำนักงานสำหรับโรงเรียน	5,500	5,000	14,000
9. ค่าวัสดุเชื้อเพลิง และหล่อลื่น	1,500	500	4,000
10. ค่าวัสดุเวชภัณฑ์ยา	500	1,000	2,000
11. ค่าวัสดุหนังสือ วารสาร และตำราเรียน	5,692	20,000	9,000
12. ค่าวัสดุหนังสือห้องสมุด	6,500	5,500	4,000
13. วัสดุคอมพิวเตอร์ / โปรแกรมคอมพิวเตอร์	5,000	3,000	5,000
14. ค่าวัสดุฝึกทักษะพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	7,000	10,000	-
15. ค่าวัสดุกีฬา	4,000	2,000	2,000
16. ค่าใช้จ่ายในการแข่งขันกีฬา	3,000	3,000	1,500
17. ค่าวัสดุสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา	8,922	4,000	3,500
18. ค่าพาหนะบริการสุขภาพนักเรียน	400	790	2,000

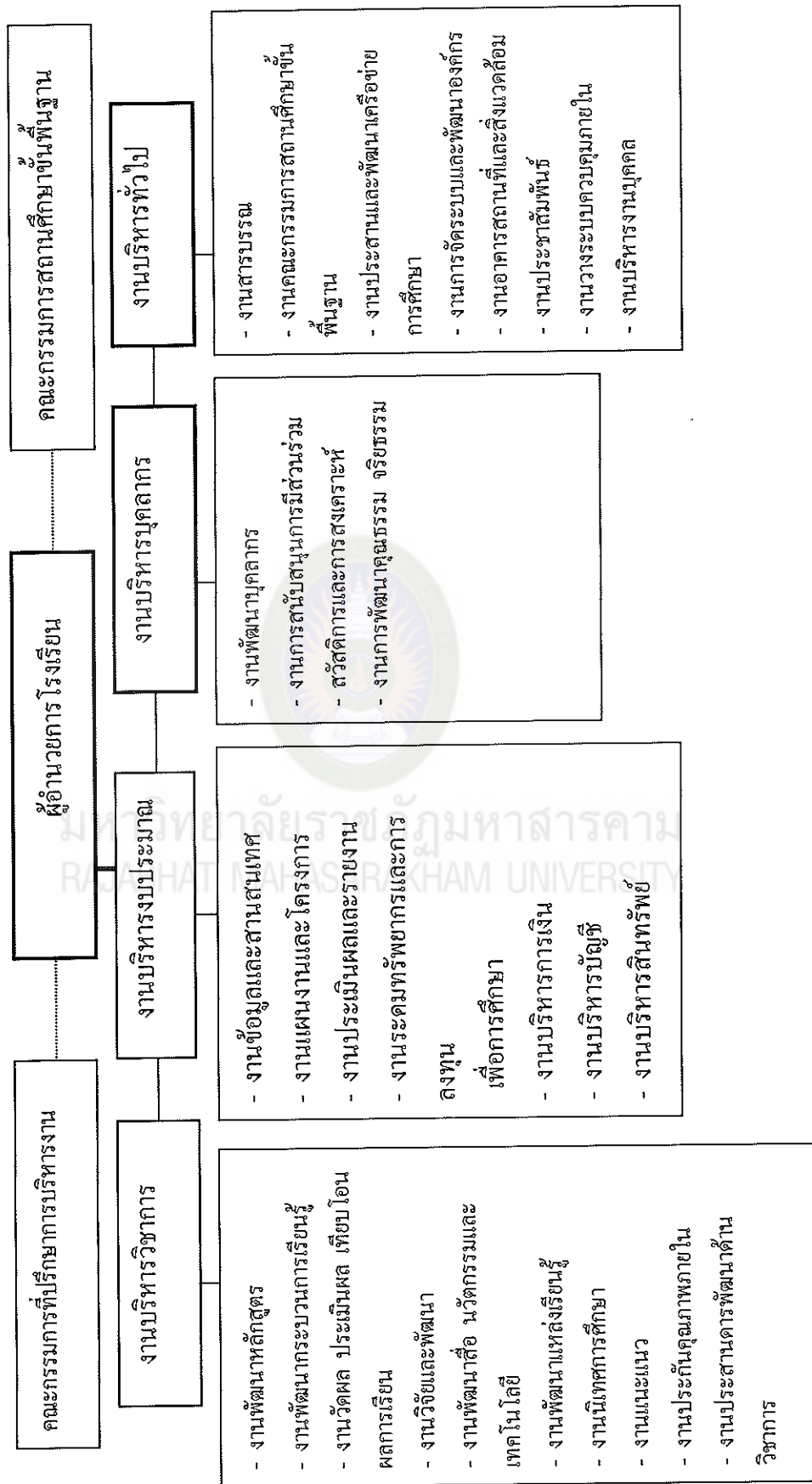
หมวด	ปีการศึกษา		
	2548	2549	2550
19. ค่าสาธารณูปโภค	12,000	3,000	9,000
20. ค่าเครื่องเขียน	5,757	6,000	10,000
21. รายการอื่น ๆ ตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน	-	-	-
รวม	121,000	105,326	113,000

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

1.8 โครงสร้างการบริหารโรงเรียน

โครงสร้างการบริหารโรงเรียนบ้านหนองแวง

1.9 ผลการดำเนินการที่ผ่านมา

1.9.1 ด้านปริมาณ

- 1) จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก กลุ่มอายุ 4 – 6 ปี ทุกคนสามารถเตรียมความพร้อมได้ ร้อยละ 100
- 2) การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเด็กที่มีชื่อตาม ทร.14 ระดับก่อนประถมศึกษาเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาได้ครบร้อยละ 100 จำนวนนักเรียน 119 คน ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนจบหลักสูตรทุกคน

1.9.2 ด้านคุณภาพ

- 1) นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษามีความพร้อมคิดเป็นร้อยละ 90
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับประถมศึกษา โดยเฉลี่ยรวมทุกกลุ่ม ประสพการณ์ ร้อยละ 70.30

1.9.3 ด้านประสิทธิภาพ

- 1) การดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียนตามแผน โครงการ ปรากฏอยู่ในระดับที่น่าพอใจโรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาให้มีความพร้อมในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
- 2) นักเรียนในระดับประถมศึกษาสามารถจบหลักสูตรทุกคน

1.10 ทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

เพื่อให้การพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านหนองแวงสนองต่อภารกิจสภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ และแนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความเปลี่ยนแปลง ด้านเทคโนโลยี รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านหนองแวง จึงกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายผลผลิต ดังนี้

1.10.1 วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านหนองแวงจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาผู้เรียน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน เชื่อมโยงความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคน และสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ

1.10.2 พันธกิจ

พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจ

พอเพียง ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และขีดความสามารถของผู้เรียนเต็ม
ศักยภาพ เพื่อให้การศึกษาสรางคน และสรางควมร้สู้สังคมคุณธรรม คุณภาพ

1.10.3 เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้น
พื้นฐาน
2. ครูทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. นักเรียนมีความรู้ มีคุณธรรม สามารถพัฒนาตนเอง
และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
6. ปรับปรุง พัฒนาภูมิทัศน์ ให้เป็นโรงเรียนที่น่าดู น่าอยู่
น่าเรียน
8. ประสานชุมชนโดยถือป็นหน้าที
9. รักษาความสามัคคี และทำงานแบบมีส่วนร่วม

1.11 ผลงานดีเด่นของโรงเรียนบ้านหนองแวง

1.11.1 ปีการศึกษา 2547

- 1) ชนะเลิศการแข่งขันทักษะคณิตศาสตร์ ระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป.5-6)
ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ 6
- 2) รางวัลเหรียญทองการแข่งขันทักษะคณิตศาสตร์ ระดับช่วงชั้นที่ 2
(ป.5-6) มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครราชสีมา เขต 7
- 3) ชนะเลิศการแข่งขันเกม ระดับชั้นอนุบาล ศูนย์เครือข่ายโรงเรียน
เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 6
- 4) เหรียญทองการแข่งขันเกม ระดับชั้นอนุบาลมหกรรมงานวิชาการ
เปิดประตูสู่อารยธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7
- 5) รองชนะเลิศอันดับ 1 การประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้ มหกรรมวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

1.11.2 ปีการศึกษา 2548

- 1) รองชนะเลิศอันดับ 1 การประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้ มหกรรมวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

1.11.2 ปีการศึกษา 2549

- 1) เหรียญทอง การประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้ มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม ครั้งที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7
- 2) ชนะเลิศ การประดิษฐ์เศษวัสดุเหลือใช้ มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม ครั้งที่ 2 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 6
- 3) รองชนะเลิศ อันดับ 2 ทักษะกระบวนการอาชีพระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6) มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม ครั้งที่ 2 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 6
- 4) รองชนะเลิศ อันดับ 1 การประกวดวาดภาพ ระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6) มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม ครั้งที่ 2 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 6
- 5) รองชนะเลิศ อันดับ 2 การประกวดวาดภาพ ระดับช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1-3) มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม ครั้งที่ 2 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 6
- 6) รองชนะเลิศ อันดับ 2 คัดลายมือ ระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป. 1-3) มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม ครั้งที่ 2 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 6
- 7) รองชนะเลิศ อันดับ 1 ทักษะภาษาไทย ระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-6) มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม ครั้งที่ 2 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 6
- 8) รองชนะเลิศ อันดับ 1 ทักษะการเล่านิทาน ระดับช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1-3) มหกรรมงานวิชาการเปิดประตูสู่อารยธรรม ครั้งที่ 2 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 6

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ศิริ ถิอาสนา (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบประกันคุณภาพในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า องค์ประกอบของระบบประกันคุณภาพที่เหมาะสม ควรแก่การพัฒนาปรับปรุง ณ เวลานี้ประกอบด้วย 6

มาตรฐาน 15 ตัวบ่งชี้ ทำการพัฒนาตัวบ่งชี้แต่ละตัวด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติการตามแผนและสังเกตเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการสะท้อนผลการปฏิบัติ และประยุกต์ใช้เทคนิคการบริหารคุณภาพของ Balanced Scorecard, Total Quality Management, Result Based Management และ Benchmarking มาใช้ในส่วนตอนของการวัดผลประเมินผลการปฏิบัติงาน จากการประเมินผลของการปฏิบัติงานตามโครงการของตัวชี้วัดต่าง ๆ พบว่า สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย จำนวน 11 ตัว ได้แก่ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนของแผนการสอนแบบบูรณาการ ตัวชี้วัดที่ 2 จำนวนครั้งที่ครูได้รับนิเทศการสอน ตัวชี้วัดที่ 3 จำนวนข้อสอบวัดทักษะวิชาชีพ ตัวชี้วัดที่ 4 จำนวนครั้งที่มีการจัดกิจกรรมสหนาการด้านกีฬาฟุตบอล ตัวชี้วัดที่ 5 ร้อยละของนักศึกษาได้รับการจัดบริการแนะแนว ตัวชี้วัดที่ 6 ร้อยละของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมของชมรมต่าง ๆ ตัวชี้วัดที่ 7 จำนวนโครงการดีเด่นของนักศึกษาที่ได้รับการดูแลความประพฤติ ตัวชี้วัดที่ 8 จำนวนโครงการดีเด่นของนักศึกษา ตัวชี้วัดที่ 10 จำนวนกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะวิชาชีพแก่ชุมชนท้องถิ่น ตัวชี้วัดที่ 12 จำนวนของนักศึกษาที่ไปใช้บริการห้องสมุด และตัวชี้วัดที่ 15 จำนวนงานวิจัยที่ศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการบริหารจัดการของโรงเรียน ส่วนตัวชี้วัดที่มีผลการประเมินไม่บรรลุเป้าหมาย มีจำนวน 4 ตัว ดังนี้ คือ ตัวชี้วัดที่ 9 จำนวนงานวิจัยในชั้นเรียนของครู ตัวชี้วัดที่ 11 จำนวนครูที่ได้รับการฝึกอบรมด้านทักษะวิชาชีพเฉพาะ ตัวชี้วัดที่ 13 จำนวนผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ 14 ร้อยละของนักศึกษาที่ได้รับการส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบด้านการจบหลักสูตร ได้จัดสัมมนาผู้เชี่ยวชาญจำนวน 13 คน เพื่อยืนยันตรวจสอบความถูกต้อง ความเป็นไปได้ของระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับระบบที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเหมาะสมถูกต้องตามหลักวิชา

วุฒิพงษ์ สนธิมาศโกมล (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้านกระบวนการของโรงเรียนตลาดโพธิ์พิทยาคม อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้านกระบวนการโดยใช้กลยุทธ์การอบรมปฏิบัติการและการนิเทศภายในครั้งนี้กลยุทธ์ที่นำมาใช้มีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้านกระบวนการแต่การนำไปใช้ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตาม

แผนปฏิบัติการและการนิเทศ ตามแผนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง โดยครูผู้นิเทศควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานที่นิเทศ

สุกิจ กลางสุข (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านหนองเบ็ด สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินกิจกรรมตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้ และปรับปรุงโรงเรียนมีปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในคือ บุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนยังขาดเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยการดำเนินการเป็นระบบครบวงจร PDCA ซึ่งประกอบด้วยการทำงานร่วมกันวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคือการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่าครูมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ผู้บริหาร ครูและนักเรียนให้ความสนใจในการดำเนินแต่ละกิจกรรมมีความกระตือรือร้นและมีบรรยากาศในการทำงานที่ดีไม่แสดงออกถึงความเบื่อหน่าย และครูสามารถที่จะนำผลการแก้ไขปรับปรุงไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา

ปริญญ์ งามสุทธิ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทคโนโลยีศาสดาวัลย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพของโรงเรียนเทคโนโลยีศาสดาวัลย์ก่อนการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพพบว่า บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจถึงรูปแบบและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาทำให้ไม่ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งบุคลากรไม่มีส่วนร่วม ในการวางแผนงานประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาการพัฒนางานอีกทั้งผู้รับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนยังขาดวิสัยทัศน์ในการพัฒนางาน และขาดทักษะในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรในการร่วมพัฒนางานการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 2) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน 3 แห่ง ที่ดำเนินการได้ดีนั้นมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน โดยมีกรมอบหมาย ความรับผิดชอบ มีการประชุมความก้าวหน้าและร่วมแก้ปัญหา ร่วมกัน จัดการประเมินคุณภาพภายในทุกปีการศึกษา และนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาโดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในหลายรูปแบบ โดยได้รับความร่วมมือจากบุคลากรเป็นอย่างดี

3)การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเทคโนโลยีคณาสวรรค์ได้นำรูปแบบ วิธีการ และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ (1) บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในงานการประกันคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น (2) บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนางาน (3) บุคลากรสามารถร่วมกันจัดทำรายงานการประเมินตนเองฉบับโรงเรียน และผ่านการประเมินภายใน โดยบุคลากรภายนอก

ศิริยศ เหลี่ยมสิงขร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเมืองสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีม การศึกษาดูงาน และการประชุมเชิงปฏิบัติการส่งผลให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้รับประสบการณ์ตรง ได้แนวคิด เกิดความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ในเทคนิค แนวทางการทำงาน ทำให้มีความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงาน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ทำงานร่วมกันแบบกัลยาณมิตร เป็นการสร้างความพร้อมการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ชัยวัฒน์ ตั้งพงษ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพ 14 มาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิทุกขนาในภาพรวมดำเนินการในระดับมาก 2) ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพในภาพรวม 14 มาตรฐาน มีปัญหาในระดับมากที่สุด ได้แก่ มาตรฐานที่ 24 และมีมาตรฐานน้อยที่สุดได้แก่ มาตรฐานที่ 12 แนวทางในการแก้ไขควรพัฒนาบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจกับงานที่รับผิดชอบ และควรจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอของอัตรากำลัง 3) สภาพการดำเนินงานการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพเป็นรายมาตรฐาน จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าในภาพรวมโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิระศักดิ์ ปราณิกิจ. (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนจวบวิทยาลัย อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนจัวบาวิทยาคม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของครู อาจารย์ที่รับผิดชอบในแต่ละมาตรฐานการศึกษา ผลการศึกษา ดังนี้ 1) การจัดประชุม สัมมนา สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาได้ 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้มีบทบาทหน้าที่ในการวิเคราะห์และกำหนดขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละมาตรฐานการศึกษา รวมถึงการให้มีหน้าที่ นิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบการดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละมาตรฐาน ตลอดจนการให้มีหน้าที่ในการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานตามกรอบการพัฒนาจากบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว สามารถที่จะช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับครู อาจารย์ที่รับผิดชอบในการจัดทำระบบสารสนเทศในแต่ละมาตรฐานการศึกษาได้เป็นอย่างดี 3) วงจร P D C A สามารถที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาได้เป็นอย่างดี 4) ครู อาจารย์ ที่รับผิดชอบในการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ในแต่ละมาตรฐานการศึกษามีคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาหลังการพัฒนาระบบสูงกว่าก่อนการพัฒนาระบบ

ศุภาสัน รัชโพธิ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการติดตามการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษพบว่า 1) กรรมการประเมินภายในโรงเรียน และครูแกนนำเห็นว่า การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนกรรมการประเมินภายในโดยหน่วยงานต้นสังกัดเห็นว่าโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านมาตรฐานและตัวชี้วัดอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจ พบว่า โรงเรียนทั้งหมดมีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานและตัวชี้วัดตามขั้นตอนและนโยบายของกรมสามัญศึกษา ส่วนด้านแนวทางในการประเมินภายใน ด้านการรายงานผลการประเมินภายใน และการนำผลการประเมินภายในสถานศึกษาไปใช้ โรงเรียนบางส่วนยังมีปัญหาในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนผลการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา แต่โรงเรียนบางโรงเรียนมีปัญหาคือ ขาดบุคลากรเนื่องจากมีคาบสอนมาก มีเวลาดำเนินการ

น้อย เร่งรีบ กรรมการดำเนินงานขาดความเหมาะสม ครู-อาจารย์ขาดความตระหนัก ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่แน่ใจ ไม่เห็นความสำคัญ ระบบสารสนเทศไม่ครอบคลุม ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือประเมินไม่มีประสิทธิภาพ ขาดงบประมาณ ผู้บริหารขาดความตระหนัก ขาดการนิเทศ ติดตามและประเมินผล 2) กรรมการประเมินภายในโดยหน่วยงานต้นสังกัด เห็นว่ามี การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านมาตรฐานและตัวชี้วัด ด้านแนวทางในการประเมินภายในและด้านการรายงานผลการประเมินภายในน้อยกว่า ครูแกนนำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการรายงานผลการประเมินภายในสถานศึกษาไปใช้ กรรมการประเมินภายในโดยหน่วยงานแต่ในด้านการนำผลการประเมินภายในสถานศึกษาไปใช้ กรรมการประเมินภายในโดยหน่วยงานต้นสังกัด กรรมการประเมินภายในโรงเรียน และครูแกนนำมีความเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

ปาริชาติ วรฐิติ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยกระบวนการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยด้านกระบวนการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่าทุกโรงเรียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กรมสามัญศึกษากำหนด มีการแต่งตั้ง คณะทำงานศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา มีการสร้างการรับรู้ การยอมรับในความจำเป็น และความพร้อม ในด้านต่าง ๆ โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจ ในการพัฒนาคุณภาพ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนมีการดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษา โดยยึดมาตรฐานการศึกษาของกรมสามัญศึกษา 26 มาตรฐาน 130 ตัวชี้วัด มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาโดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ด้าน คือด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ส่วนการจัดทำธรรมนูญโรงเรียนมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา แต่ไม่ได้ดำเนินการทุกโรง การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละแห่งได้พยายามสร้างความเข้าใจกับบุคลากรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างหลากหลาย มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ยังขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้านปัญหาในกระบวนการดำเนินการเพื่อเข้าสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีกระบวนการดำเนินการตามขั้นตอนที่กรมสามัญศึกษากำหนดให้

แต่ยังไม่ครบทุกองค์ประกอบเนื่องจากส่วนใหญ่ยังขาดความชัดเจนในรูปแบบ และวิธีการ สำหรับปัญหาในกระบวนการดำเนินงานเกิดจากบุคลากรบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่อง การประกันคุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละแห่งได้ดำเนินการแก้ไขโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการดำเนินการและลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนด

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ดีเมน (สมเกียรติ สุทธิรัตน์. 2543 ; อ้างอิงจาก Kemen. 1993 : 156) ได้ทำ การวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบของกระบวนการการตรวจสอบหลักสูตรในระบบ 3 โรงเรียน (การบริหารเชิงกลยุทธ์ การประกันคุณภาพ) ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบถูก ออกแบบเป็นเครื่องมือการประกันคุณภาพและชี้แนะการพัฒนาหรือกระบวนการบริหารและ กลยุทธ์การตรวจสอบหลักสูตรเป็นตัวอย่างของเครื่องมือที่มีความสามารถตรวจสอบในช่วงปี 1970 : 1979 รวมถึงการใช้หลักการใช้หลักสูตรและความตระหนักในผลลัพธ์ของนักศึกษา ในช่วง 1980-1979 การก่อกำเนิดผลผลิตหรือผลลัพธ์ของระบบตรวจสอบ

หวง (Huang. 1994 : 454) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยความสามารถด้าน คุณภาพด้วยตนเองโดยใช้การประเมิน ISO 9000 พบว่าการวิจัยความสามารถด้านคุณภาพ ด้วยตัวเองหรือคิว ซี เอส ดี เอส (QCSDS) เป็นระบบสนับสนุนที่จะช่วยให้องค์กรพัฒนา ผู้ที่จะช่วยองค์กรพัฒนา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการธุรกิจด้วย

เชียฮาน (Sheahan. 1998 : 4208-A) ได้ศึกษากระบวนการรับรองวิทยฐานะ และค่านิยมของคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันนักกฎหมาย นักการศึกษาและ ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพการจัดการเรียนการสอนใน ระดับอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับ ความคิดเห็นและเจตคติของชั้นนำในสถาบันรับรองวิทยฐานะการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 20 คน โดยได้กำหนดประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสถาบัน และกระบวนการ รับรองวิทยฐานะสำหรับชั้นนำแสดงความคิดเห็นดังนี้ 1) ผู้บริหารชั้นนำในสถาบันอุดมศึกษา มีกระบวนการกำหนดค่านิยมคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถาบันอย่างไร 2) องค์ประกอบ ของคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถาบันมีอะไรบ้าง และกระบวนการรับรองวิทยฐานะ ระดับสถาบันมีบทบาทต่อการสร้างการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร และ 3) ค่านิยม คุณภาพการจัดการศึกษาของแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เมื่อพิจารณาตาม หน่วยงานระดับหน่วยงาน ระดับเขตคังองค์กรรับรองวิทยฐานะ ผลการศึกษาได้สรุปเป็น

ประเด็นเพื่อนำไปสู่การอภิปราย 5 ประเด็น คือ (1) บทบาทของสาธารณชนในการกำหนด วิจัยและตรวจสอบกระบวนการรับรองวิทยฐานะ คุณภาพการจัดการศึกษาในสถาบัน ระดับอุดมศึกษา (2) การรับรองวิทยฐานะเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการประกันคุณภาพ การศึกษาในอเมริกา เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานโดยกลุ่มสถาบันด้วยกัน และทำให้เกิดการผลักดันในสถาบันต่าง ๆ ที่ดำเนินการประกันคุณภาพได้ด้วยความสะดวกใจ (3) การประกันคุณภาพการศึกษาต้องกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ ครรชนี้มี มากกว่าเกณฑ์อื่นๆ (4) ประชาคมอุดมศึกษาต้องให้รัฐบาลกลางและรัฐบาลแห่งรัฐเข้ามามี บทบาทในการกำหนดค่านิยมคุณภาพการจัดการศึกษามากขึ้น และ (5) คุณภาพการจัด การศึกษาในระดับ อุดมศึกษาเป็นแนวคิดที่ละเอียดอ่อนและเข้าใจยาก

นิวบี (Newby, 1998 : 88-A) ได้ทำการวิจัยการบริหารงานคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ในโรงเรียนประถมศึกษาโดยเปรียบเทียบระหว่าง 4 โรงเรียนที่ใช้หลัก TOM และอีก 4 โรงเรียนที่ไม่ใช้หลัก TOM ในการบริหารงาน ผู้วิจัยใช้ทั้งข้อมูลด้านคุณภาพและด้านปริมาณ ปรากฏว่าด้านประมาททำให้ทราบว่ามี ความแตกต่างกัน 3 แห่ง แห่งแรกแตกต่างกันในเรื่อง การฝึกการตอบสนอง แห่งที่ 2 แตกต่างกันในเรื่องความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน และสิ่งที่เขาพอใจกลายเป็นมาตรการการวัดคุณภาพ แห่งที่ 3 แตกต่างกันในเรื่องคุณภาพ ส่วนอีกแห่งที่ไม่แตกต่างกันพบว่า 29% ของโรงเรียนที่ใช้ TOM และ 31 % ที่ไม่ใช้ TOM กำลังประสบความตกต่ำ ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นว่าผู้ถูกวิจัยมีความพึงพอใจกับงานที่ ทำอยู่ในระดับต่ำทั้ง 2 กลุ่มมีความต้องการที่จะเป็นอยู่มากและข้อมูลเชิงคุณภาพยังสนับสนุน ข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับความต้องการ และความพึงพอใจของผู้ปกครองและนักเรียน โรงเรียนที่ใช้หลัก TOM ในการบริหารงานจะให้ความสนใจกับความพึงพอใจของผู้ปกครอง และนักเรียน แต่กลับสนใจในเรื่องผลการสอบ ระเบียบวินัย และหลักการสอนเบื้องต้น เกี่ยวกับธรรมชาติพื้นฐาน

บรู๊คส์ (Brooks, 1999 : CD – ROM) ได้ทำการวิจัยผลของการใช้กระบวนการ การประกันคุณภาพ และการวางแผนปรับปรุงการศึกษาพิเศษต่อการจัดการศึกษาสำหรับการ คิดในรัฐอิลลินอยซ์ จากการวิจัยพบว่า โรงเรียน 18 โรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกในปี 1996 ไม่ได้มีแผนปรับปรุงโรงเรียน รายงานที่ผู้ประเมินภายนอกจำนวน 61 เรื่องจากที่มีอยู่ 114 เรื่อง ระบุรายงานของการศึกษาพิเศษ นักการศึกษาฝ่ายสามัญศึกษาและฝ่ายการศึกษาพิเศษ เชื่อว่านักการศึกษาพิเศษมีการพิจารณาแผนปรับปรุงโรงเรียน จำนวน 17 โรงเรียนที่ได้รับการ ประเมินภายนอก พบว่า มีประสิทธิภาพ

ฮาร์เปอร์ (Harper, 1999 : CD-ROM) ได้ทำการวิจัยการใช้โปรแกรมการประกันคุณภาพและการวางแผนปรับปรุงการศึกษาของคณะกรรมการศึกษารัฐอิลลินอยซ์ ผลการศึกษาพบว่าโปรแกรมการประกันคุณภาพและการวางแผนปรับปรุงการศึกษาใช้ได้สำหรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง การวางแผนของทีม และกระบวนการวางแผนของทีม ทั้ง 2 โรงเรียน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของครูสูงขึ้น และการมีส่วนร่วมของคณะครูในการริเริ่มการปรับปรุงโรงเรียนมากขึ้น ส่วนผู้บริหารแต่ละวิทยาเขตเป็นตัวจักรสำคัญในการประสานกับทีมงาน สหวิทยาการ และทีมการวางแผนทั้งโรงเรียนในด้านการริเริ่มของผู้บริหาร แต่ละโรงเรียนได้กำหนดโครงสร้างและกระบวนการเพื่อช่วยให้มีการประสานงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างทีมสหวิทยาการกับทีมการวางแผนทั้งโรงเรียน ถึงแม้ว่าโปรแกรมการประกันคุณภาพและการวางแผนการปรับปรุงการจัดการศึกษา ทำให้ทั้ง 2 โรงเรียนเข้าร่วมในการทำงานปรับปรุงหลักสูตรแต่ไม่ส่งผลกระทบต่อเทคโนโลยีหลักเกี่ยวกับการสอน และการใช้แต่ละโรงเรียน ผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติในทางบวกอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับการนับถือที่มีกรอบสำหรับการปรับปรุงในบทเรียนของรัฐ

จากผลการวิจัยที่ศึกษา สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษาของหน่วยงานและสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นสถานศึกษาใดจะประสบความสำเร็จจนได้รับการยอมรับจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสถานศึกษาทุกสถานศึกษา จะต้องมึระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพมีจุดมุ่งหมายของโรงเรียน มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา การวางแผน และการปฏิบัติ การประเมินตนเองที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ มีการกำกับ ดูแล ติดตาม ทุกขั้นตอนจนทำให้เกิดผลสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐานการศึกษาด้านการเรียนการสอน มาตรฐานการศึกษาด้านการบริหาร และมาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน โดยมีผลผลิตด้านคุณภาพนักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ